

**Minuta reuniunii
Comitetului de Monitorizare al Programului Operațional Regional 2014 - 2020
25 martie 2022, București, videoconferință**

Comitetul de Monitorizare al Programului Operațional Regional (CMPOR) s-a întrunit în data de 25 martie 2022, în sistem on line, videoconferință.

Ședința a fost prezidată de domnul Marin ȚOLE, Secretar de Stat, MDLPA și de doamna Luiza RADU, Director General, Direcția Generală Programul Operațional Regional, Șef al Autorității de Management pentru Programul Operațional Regional. Comisia Europeană (CE) a fost reprezentată de doamna Aida Liha-MATEJICEK, Șeful Unității pentru România, din cadrul Direcției Generale Politică Regională și Urbană (DG Regio), domnul Nicola AIMI, Șef adjunct al Unității pentru România, doamna Daciana CRASTIU, Manager de program, domnul Krzysztof KASPRZYK, manager de program, doamna Roxana LAIU, manager de program și domnul Mihai CHIRILĂ, manager de program reprezentanți ai Direcției Generale pentru Politică Regională și Dezvoltare Urbană (DG REGIO).

La ședință au participat membri, observatori și invitați permanenți ai Comitetului de Monitorizare al Programului Operațional Regional 2014-2020, conform listei de prezență atașate.

Domnul Marin ȚOLE a deschis reuniunea adresând un mesaj de mulțumire pentru participare tuturor, amintind totodată că Programul Operațional Regional 2014-2020 este unul din cele mai mari programe și ca mărime dar și ca importanță la nivelul Uniunii Europene. În cadrul acestei reuniuni urmează să se analizeze și să se dezbată parcursul implementării programului într-un moment oportun, pentru ca efectele nete pozitive ale programului devin evidente și ușor de observat, deși sunt momente pline de provocări în care efectele pandemiei COVID 19 și recent ale situației geopolitice din zonă, impactează puternic general cât și specific implementarea programului. Programul beneficiază de o alocare de 6,86 miliarde euro, fiind deja semnate contracte de finanțare în valoare de 10,11 milioane euro ce reprezintă o supracontractare la nivelul de program de peste 140%. Gradul de absorbție al fondurilor este de 50,68%. De asemenea, domnul Țole a menționat faptul că echipa AMPOR analizează în permanență stadiul implementării proiectelor pentru adoptarea unor măsuri optime, inclusiv realocări către sectoarele cu potențial de absorbție între axele și prioritățile de investiții ale Programului Operațional Regional 2014-2020. A fost creat un cadru cât mai predictibil al implementării proiectelor de către beneficiari, implementarea unui proces de simplificare permanent care facilitează adoptarea și adaptarea cerințelor de funcționare la capacitatea de răspuns a beneficiarilor iar pe altă parte care să respecte legislația europeană și națională, luarea în considerare a unor factori de risc, uneori imprezvizibili prin monitorizarea, atât a procesului de implementare cât și formularea unei măsuri de răspuns adecvat. Astfel, pe lângă lecțiile învățate și rezultatele concrete obținute prin programarea și implementarea Programului Operațional Regional 2014-2020, domnul Țole a subliniat faptul că echipa AMPOR depune în continuare toate eforturile atât pentru atingerea țintelor de absorbție cât și pentru a asigura eficiența și eficacitatea implementării programului în termen. La finalul

meajului de deschidere, domnul Țole a urat succes în continuarea dezbaterii și a dat cuvântul d-nei Luiza Radu, șef AMPOR.

Doamna Aida Liha-Matejicek, șefa unității pentru România din cadrul Comisiei Europene, Direcția Generală Politică Regională și Urbană (DG Regio), a mulțumit și a menționat că intervenția dlui. Țole și intervenția sa sunt complementare, întrucât dl. Țole a menționat câteva aspecte-cheie cum ar fi urmărirea atentă a implementării programului, lecțiile învățate etc.

POR 2014-2020, unul dintre cele mai mari programe din RO, dar și din UE, furnizează oportunități semnificative pentru IMM-uri, transfer tehnologic, regenerare urbană și mobilitate, spitale și sectorul medical, infrastructură socială și educațională și, în ciuda provocărilor repetate, legate procedurile de depunere și selecție îndelungate, dar și circumstanțele excepționale actuale - COVID, războiul din Ucraina, aflat la câteva sute de kilometri de București - rata generală de contractare este de 151% (dec. 2021), iar rata de implementare este de 56%, ceea ce constituie premisele pentru atingerea, în cea mai mare parte, a obiectivelor programului, cel puțin atâta vreme cât acest ritm se va păstra.

În continuare, doamna Matejicek a subliniat importanța continuării procesului de implementare și a eforturilor depuse de către autoritatea de management, ADR-uri, beneficiarii locali, inclusiv în circumstanțele speciale din 2021 și 2022, pentru a evita astfel dezangajarea și în 2022, așa cum s-a evitat și în 2021, având în vedere că rata de contractare este foarte mare și anumite priorități de investiție au o rată mare de supracontractare (riscul de dezangajare însumând 605 mil. Euro, ceea ce face necesare plăți în valoare de 1,2 mld. Euro, pentru 2022, iar pentru 2023, plăți în valoare de 2,3 mld. Euro).

Există serioase preocupări în privința atingerii acestor ținte și evitarea dezangajării și, cu ocazia acestei reuniuni CMPOR, dorește să se discute despre măsurile și acțiunile preventive avute în vedere cu scopul de a preîntâmpina riscul de dezangajare, precum și dacă există fondurile necesare pentru asigurarea implementării și finalizării tuturor acestor proiecte până la sfârșitul perioadei de programare.

Prima generație de proiecte finalizate, respectiv 2577 de proiecte finalizate în cadrul axei dedicate IMM-urilor, 204 – eficiență energetică, 61 – patrimoniu cultural, 24 – drumuri județene, 44 - sănătate, oferă o foarte bună bază de discuție pentru câteva concluzii preliminare referitoare la calitatea și impactul acestor investiții, lecțiile învățate, importanța acestor aspecte pentru configurarea mai clară a intervențiilor din POR-urile viitoare. Precizează că, pe lângă prezentările din cadrul CMPOR, este importantă și analiza pe marginea dificultăților întâmpinate și înțelegerea măsurilor corective adoptate.

Doamna Matejicek a încheiat mulțumind și anunțând că va trebui să părăsească lucrările CMPOR, fiind înlocuită de dl. domnul KASPRZYK Krzysztof, adjunctul său, ce va prezida discuțiile din partea CE.

Doamna Luiza Radu a preluat cuvântul și a menționat că va răspunde tuturor întrebărilor CE și va prezenta impactul investițiilor POR. În acest sens, vor fi rulate imagini cu proiectele

finalizate pentru a putea observa impactul real al acestor investiții, un beneficiar este invitat să-și prezinte în cadrul reuniunii proiectul și experiența din poziția utilizatorului de fonduri (pentru reabilitarea unei clădiri); de asemenea, vor fi prezentate și 2 filme, interviuri cu beneficiari reali care au implementat proiecte și care vor arăta impactul finanțării obținute în dezvoltarea afacerilor. Astfel, cu toate că ședința CMPOR nu se poate desfășura în format fizic, se va putea arăta, măcar pe această cale, impactul investițiilor POR.

În continuare, sunt prezentate punctele de pe agenda CMPOR, cu rugămintea pentru membrii CMPOR ca, dacă au întrebări să le păstreze pentru ultimul punct din agendă.

De asemenea, s-a constatat că la deschiderea ședinței sunt prezenți 17 membri cu drept de vot, cvorumul fiind îndeplinit.

1. Aprobarea minutei reuniunii CMPOR 2014 - 2020 din 27 ianuarie 2021

Doamna Luiza Radu, Director General POR, a supus la vot aprobarea minutei ședinței CMPOR 2014-2020 din 27 ianuarie 2021 organizată în sistem de videoconferință, minută care a fost aprobată cu 17 voturi.

2. Informare privind procedurile scrise derulate în perioada ianuarie 2021 - martie 2022

Doamna Luiza RADU a menționat că în perioada care a trecut de la ultimul Comitet de Monitorizare, din ianuarie 2021 și până în prezent, au fost derulate 5 proceduri scrise de consultare a membrilor CMPOR pentru a veni în sprijinul beneficiarilor în implementarea proiectelor.

În condițiile pandemiei nu au fost organizate reuniuni în format fizic și aprobările necesare în implementarea proiectelor au fost realizate prin intermediul procedurilor scrise. Au fost derulate mai multe proceduri, pentru a răspunde în mod optim solicitărilor venite din partea beneficiarilor. Una dintre proceduri a fost cea din 31 martie 2021 când au fost modificate criteriile de eligibilitate pentru a permite prelungirea perioadei de implementare a contractelor de finanțare, astfel încât, având în vedere contextul pandemic, implementarea proiectelor contractate să nu fie afectată. De asemenea, Raportul Anual de Implementare al Programului Operațional Regional 2014-2020 a fost aprobat de membrii CMPOR prin procedura scrisă inițiată în data de 20 mai 2021, înainte de transmiterea către Comisia Europeană. În noiembrie 2021 secretariatul CMPOR a transmis o nouă procedură scrisă, fiind identificate sume disponibile la nivelul unor axe prioritare și priorități de intervenție din cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020, existând propunerea de modificare a unui criteriu privind valoarea eligibilă minimă și maximă a proiectelor aferente priorității de investiții referitoare la reabilitarea zonelor verzi și comunități marginalizate. Acest lucru a fost determinat de faptul că, pe parcursul implementării, prețurile estimate inițial au crescut foarte mult, existând riscul de depășire a valorii maxime a proiectelor; astfel, s-a luat decizia continuării acestor proiecte cu modificarea acestor valori. În 22 noiembrie 2021 s-a lansat o altă procedură scrisă care a vizat modificarea Strategiei de Asistență Tehnică și realocări financiare astfel încât să permită finanțarea ADR-urilor ca OI-uri pentru Programului Operațional

Regional 2014-2020; de asemenea, a fost transmisă spre informare Strategia de Comunicare pentru Instrumente Structurale 2014-2020, actualizată în luna octombrie 2021. În martie 2022, înainte de CMPOR, a fost transmisă o nouă procedură scrisă, prin care s-a solicitat modificarea unui criteriu de eligibilitate aplicabil apelului dedicat entităților de inovare și transfer tehnologic și modificarea mai multor criterii de eligibilitate și evaluarea tehnică și financiară aplicabile apelului dedicat modelelor inovative (proof of concept).

Doamna Iva MARIC a dorit să adreseze două întrebări legate de ultima procedură scrisă, după cum urmează: 1. dacă se va relansa apelul pentru inovarea și entitățile de transfer tehnologic, aceasta fiind a treia variantă a apelului; 2. referitor la cel de-al doilea apel Proof of Concept, care sunt motivele care au fundamentat decizia de adăugare a personalului de cercetare implicat în implementarea proiectului, având în vedere că acesta a fost un apel îndelung așteptat, pregătit și elaborat de către Banca Mondială, temerea fiind că aceasta ar putea prejudicia depunerea proiectelor, prin complicarea apelului și a activității proiectelor.

Doamna Luiza Radu a precizat că nu se va relansa apelul de proiecte pentru apelul dedicat entităților de transfer tehnologic. Au fost lansate două apeluri, pentru primul apel de proiecte existând un criteriu privind implementarea proiectelor în 36 de luni, dar având în vedere condițiile pandemiei, perturbările în fluxurile de aprovizionare etc., proiectele nu se pot finaliza în această perioadă. Având în vedere că pentru cel de-al doilea apel s-a renunțat la acest criteriu referitor la perioada limită de implementare, AM POR a propus, la solicitarea beneficiarilor, ca și pentru proiectele deja contractate, care sunt în curs de implementare/de finalizare din cadrul primului apel, să se modifice acest criteriu astfel încât să nu se ajungă în situația de a rezilia aceste contracte de finanțare, deși mai au foarte puțin până la finalizarea implementării. Astfel, modificarea acestui criteriu nu vizează lansarea unui nou apel de proiecte, ci vizează oferirea unei oportunități proiectelor deja contractate și în implementare de a se finaliza până la 31.12.2023.

Referitor la apelul de proiecte *proof of concept*, acesta este un proiect-pilot, dezvoltat împreună cu reprezentanți ai Băncii Mondiale. Apelul de proiecte a fost lansat în consultare publică la sfârșitul anului 2020. Au intervenit modificări asupra criteriilor aprobate la momentul respectiv, modificări care au fost discutate cu reprezentanții Băncii Mondiale și au rezultat urmare a consultărilor avute cu ADR-urile și cu experții Băncii Mondiale, tocmai pentru a actualiza acest proiect pilot la cerințele curente. S-a considerat oportună introducerea acestui sprijin din partea mediului academic pentru o validare științifică a ideilor care vor fi promovate pentru finanțare, acesta fiind motivul introducerii referinței „experiența unui cercetător” sau a unei „echipe de cercetare” sau a unei „instituții” care are activități de cercetare.

3. Aprobarea modificării Programului Operațional Regional 2014-2020 ca urmare a realocărilor stabilite prin procedură scrisă în anul 2021, inclusiv modificarea planului financiar și a țintelor indicatorilor

Doamna Luiza RADU a precizat că această modificare a POR, supusă aprobării membrilor CMPOR nu include aspecte noi, ci vine doar să pună în acord deciziile aprobate prin proceduri scrise, acestea devenind oficiale în momentul în care sunt transmise către CE. Având în vedere situația pandemică și modul de lucru pentru aceste modificări s-a considerat faptul că este oportun ca la acest moment să se realizeze o procedură formală de modificare a programului în care să fie incluse toate modificările realizate și care trebuie să fie reflectate la nivel de alocare financiară, la nivelul indicatorilor și bineînțeles la nivelul textului (dacă este cazul). Modificările care sunt integrate în această formă consolidată a Programului Operațional Regional 2014-2020 vizează elementele sau deciziile de aprobare ale: modificărilor alocării financiare pentru instrumentul ITI Delta Dunării privind un transfer de fonduri de la grupul vulnerabil copii către grupul vulnerabil persoane cu dizabilități pentru a putea relansa apelul de proiecte; modificărilor financiare la nivelul axelor și la nivelul indicatorilor; modificarea Strategiei de Asistență Tehnică care are repercusiuni asupra alocării financiare pentru această axă prioritară; corelarea informațiilor de la nivelul proiectelor majore aprobate de Comisia Europeană pentru Spitalele Regionale, cu elementele menționate în cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020. Referitor la proiectele majore, acestea vor fi proiecte făcute care se vor implementa în 2 perioade de programare (2014-2020 și 2021-2027). La momentul elaborării, negocierii și aprobării Programului Operațional Regional 2014-2020, s-a considerat că există suficient timp pentru implementarea acestor proiecte într-o singură perioadă de programare și atunci în cadrul axei prioritare erau incluse activitățile de construcție și funcționalizare ale Spitalelor Regionale. Având în vedere complexitatea proiectelor, demonstrată prin faptul că au fost aprobate de către Comisia Europeană ca și proiecte făcute, a fost pus în acord textul programului cu documentele deja existente. La momentul respectiv, s-a considerat că nu este necesară modificarea Programului Operațional Regional 2014-2020, urmând ca în funcție de evoluțiile în implementare ale acestor proiecte regionale să se facă acest lucru. Având în vedere că ne apropiem de sfârșitul perioadei de implementare, AM consideră necesar ca aceste elemente să fie evidențiate la nivelul programului. Textul programului a fost transmis cu track changes pentru evidențierea modificărilor.

Domnul Dan NICULA, director general, ADR BI, a întrebat dacă prin modificare se reduce procentul la axa prioritară 12 - Asistență Tehnică, observând că alocarea totală pentru asistență tehnică a scăzut de la 3% la 2% pentru întreg AT-ul.

Doamna Luiza RADU a subliniat că nu se va reduce procentul pentru AP12, alocarea pentru fonduri pentru categoria regiunii mai dezvoltate este limitată, singurele modificări la nivelul Strategiei de Asistență Tehnică putând fi făcute la nivelul de cofinanțare națională. Pentru asigurarea finanțării așa cum s-a procedat și prima dată, se modifică doar procentul de cofinanțare din partea bugetului de stat ca să se poată permite și finanțarea celorlalte categorii de regiuni. Fondurile respective au fost transferate de la nivelul Autorității de Management, din fondurile destinate implementării și desfășurării activității AMPOR. Au fost reduse activitățile de la nivelul AMPOR și transferate fondurile la nivelul de cofinanțare națională pentru ADR-uri, pentru a putea suplimenta actualele contracte de finanțare ale ADR-urilor, fără să afecteze alocările financiare.

Domnul **Kasprzyk KRZYSZTOF** a formulat o întrebare și o sugestie privind spitalele regionale de urgență: a menționat că apreciază și consideră o direcție bună ca spre sfârșitul perioadei de programare să fie îndepărtate elementele care nu vor putea fi realizate până la finalul perioadei de implementare, ajustându-se astfel ceea ce a fost prognozat în program la realitatea concretă și să nu se aștepte sfârșitul perioadei de implementare. În același timp, abordarea trebuie să aibă coerență; în contextul spitalelor regionale de urgență, Domnul KRZYSZTOF a observat că există o neconcordanță între ceea ce este menționat în decizia de aprobare a proiectelor majore și modificările propuse de AMPOR privind obiectivul investițiilor, respectiv: în decizia de aprobare a proiectelor majore există același quantum, fiind clar că investițiile trebuie continuate și în perioada următoare de programare, dar din modul în care este formulată propunerea de modificare se înțelege că nicio lucrare nu va fi finanțată în această perioadă de programare, acest aspect fiind diferit față de ceea ce s-a menționat în decizia de aprobare a proiectelor majore. Deci, ori există informații noi referitoare la faptul că nicio lucrare de execuție nu va fi finanțată și atunci ar trebui ca AM să diminueze alocarea propusă, ori decizia rămâne nemodificată pentru moment, în deplină coerență cu ce a fost aprobat, până când va fi mai clar ce anume se va finanța și ce nu, amânând modificarea deciziei de aprobare a proiectelor majore. Așadar, domnul **Kasprzyk KRZYSZTOF** a recomandat AM fie să revizuiască textul acestei propuneri de modificare a POR, cea mai simplă cale fiind păstrarea coerenței cu decizia de aprobare a proiectelor, fie, soluția mai dificilă, de a revizui alocarea și propunerea unei modalități de redistribuire a sumelor rezultate către alte priorități. De asemenea, domnul KRZYSZTOF a precizat că CE este foarte deschisă la modificări, dar aceasta nu înseamnă că orice propunere de realocare a banilor în cadrul POR poate fi acceptată. Sunt necesare discuții cu CE pe marginea acestor propuneri privind realocarea fondurilor, de aceea ar fi bine să nu se aștepte septembrie 2023 (aceasta fiind o recomandare mai mult pentru următorul Comitet de Monitorizare), întrucât absorbția fondurilor nu este singurul punct de interes pentru CE. Este nevoie de atenție, pentru că poate exista o rată enormă de supracontractare pe anumite priorități, dar aceasta nu asigură acceptarea de către CE a realocărilor către zone care nu sunt prioritare. Domnul KRZYSZTOF a afirmat că este încrezător că va putea fi găsită o soluție pentru a asigura atât absorbția, cât și impactul real a ceea ce s-a implementat, dar este importantă primirea informației în avans, întrucât procesarea ei nu se realizează în mod automat de către CE și va trebui discutată orice modificare între axele prioritare înainte să fie prea târziu. În chestiunile care nu fac obiectul deciziei CE există suficientă flexibilitate, dar atrage atenția asupra aspectelor care depășesc flexibilitatea obișnuită. De asemenea, a mai menționat că ar aprecia dacă ar putea fi explicat mai clar scopul modificării realizate în privința spitalelor regionale.

Doamna Luiza RADU a precizat faptul că propunerea de modificare a fost adaptată astfel încât să reflecte inclusiv partea de lucrări care este inclusă, în acest moment în proiectele majore tocmai pentru a pune în acord proiectele majore cu modificarea de program, urmând ca în funcție de implementarea acestor proiecte să fie luată o decizie ulterioară asupra elementelor care vor trebui modificate la nivelul textului din Programul Operațional Regional 2014-2020. În ceea ce privește cel de-al doilea aspect, prin această propunere de aprobare CMPOR nu se fac alte modificări, ci doar acele modificări care au fost deja aprobate și despre care Comisia Europeană a luat la cunoștință prin procedurile scrise. Ca de obicei, orice modificare a

Programului Operațional Regional 2014-2020 este discutată informal cu reprezentanții CE și agreată înainte de transmiterea oficială. După aprobarea în CM, pe lângă eventualele observații /acordul unității DG REGIO pentru România, care se ocupă direct de Programul Operațional Regional, pot exista și comentarii din partea altor direcții din cadrul CE și de aceea de fiecare dată când s-a modificat programul a fost solicitat mandatul membrilor CM POR pentru a face modificarea ulterioară la nivelul programului în funcție de negocierile care au loc cu reprezentanții CE. Același mod de lucru va fi adoptat și acum pentru a avea posibilitatea de a răspunde CE și a avea flexibilitatea de a face eventualele modificări în cadrul programului. Dacă modificările vor fi de natură majoră, vor fi consultați membrii CM pentru a supune aprobării documentul respectiv.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a menționat că înțelege că se încearcă să se revizuiască textul în acord cu angajamentul luat, considerând că nu este un dezacord în substanță ci se vorbește în realitate doar de o revizie tehnică în care se pot aduce comentarii și după negocieri, astfel încât apreciază răspunsul și așteaptă să vadă aceste lucruri.

Doamna Luiza RADU a precizat că materialele care vor fi transmise către CE vor fi detaliate astfel încât modificarea de program să poată fi susținută de reprezentanții unității România, în fața celorlalte directorate din cadrul CE.

S-a supus la vot propunerea de modificare a Programului Operațional Regional, modificare aprobată cu 17 voturi "pentru".

5. Stadiul implementării POR 2014 - 2020 pe axe prioritare și tipuri de instrumente teritoriale din cadrul POR (ITI Delta Dunării, SUERD) și a gradului de absorbție a fondurilor alocate la data de 28 februarie 2022

Doamna Luiza Radu a prezentat stadiul implementării programului, evidențiind evoluția fiecărei axe prioritare din cadrul programului și problemele întâmpinate. A prezentat o situație comparativă februarie 2021- februarie 2022 referitoare la proiectele depuse, contractate și cheltuielile certificate, precum și stadiul implementării contractelor de achiziție. Valoarea cheltuielilor contractate, precum și a celor efectuate a crescut, valoarea cheltuielilor platite și certificate de CE fiind de aproximativ 1 miliard Euro FEDR. A continuat activitatea de contractare la nivelul Programului Operațional Regional 2014-2020 pentru acele axe unde au fost realizate realocări financiare și unde au fost relansate apeluri pentru acoperirea întregii alocări financiare. S-a prezentat o imagine grafică asupra implementării contractelor de achiziție, acestea fiind contractele generatoare de cheltuieli la nivelul proiectelor și care pot fi solicitate la rambursare. Referitor la contractele de finanțare care se semnează în prezent la nivelul Autorității de Management, acestea sunt de o valoare mai mică, însă experiența a demonstrat că aceste proiecte au o capacitate mai rapidă de implementare.

Axa prioritară 1 - Promovarea transferului tehnologic

Doamna Luiza RADU a prezentat axa prioritară 1 în cadrul căreia sunt semnate 41 contracte de finanțare, cu mențiunea că este o axă nou introdusă la nivelul POR ca tip de finanțare și a reprezentat la nivelul României o provocare administrativă pentru implementarea ei,

deoarece prin intermediul acestei axe s-a realizat în principal creșterea capacității administrative a beneficiarilor de a realiza proiecte care vizează transferul tehnologic.

S-au făcut demersuri astfel încât beneficiarii/solicitanții de finanțare să înțeleagă că prin această axă prioritară nu se acordă finanțarea clasică pentru mediul de afaceri, ci că se urmăresc transformări tehnologice care să poată fi finanțate și să ajungă ulterior în piață.

Apelurile de proiecte au fost lansate mai târziu, existând inclusiv relansări de apeluri de proiecte, motiv pentru care plățile efectuate au o valoare mai mică. Urmează să fie lansate 2 apeluri de proiecte pilot dezvoltate împreună cu Banca Mondială și care vizează dezvoltarea unui model conceptual inovativ (PROOF OF CONCEPT), valoarea fiind de aproximativ 8 milioane euro, respectiv programul de valorizare a cercetării. Pentru acest al doilea tip de proiecte pilot ce va fi lansat, proiectele sunt preselectate, iar apelul va fi unul închis cu listă de proiecte. Cele două apeluri de proiecte vor fi lansate în luna aprilie, existând sprijin din partea CE privind evaluarea acestor proiecte, având în vedere specificul acestora.

Doamna Iva MARIC a întrebat de ce există un nivel scăzut de contractare pentru PI 1.1A, având în vedere că pentru al treilea apel de proiecte sunt multe proiecte depuse, dar nu și contractate și dacă acest lucru este cauzat de calitatea scăzută a proiectelor sau de faptul că acele proiecte se află într-un pipeline sau în faza de precontractare.

Doamna Luiza RADU menționează că slide-urile prezintă imaginea tuturor tipurilor de intervenție, fiind mai multe apeluri lansate, cum este cazul pentru entitățile de transfer tehnologic. Răspunsul beneficiarilor la nivelul informațiilor incluse în proiecte nu a fost corespunzător solicitărilor și ghidului solicitantului, rezultând astfel proiecte depuse, dar respinse ca urmare a evaluării. Pe primele apeluri a existat o rată mare de respingere a proiectelor având în vedere că mare parte din proiectele depuse vizau creșterea competitivității IMM-urilor și nu elemente care țin de transferul tehnologic. Urmare a primei experiențe, apelurile au fost relansate, ghidurile modificate, au fost și discuții cu reprezentanții beneficiarilor astfel încât să fie proiecte care să poată fi depuse și să corespundă acestei axe prioritare. Această axă este o axă pilot pentru România și pentru pregătirea următoarei perioade de programare în care beneficiarii au înțeles cerințele de la nivel european privind elementele de transfer tehnologic. Pentru relansările de apeluri de proiecte, numărul de proiecte depuse a fost mai mic, dar de asemenea rata de respingere a fost mai mică și numărul de proiecte contractate mai mare.

În continuare, doamna Iva MARIC a solicitat informații privind parcurile tehnologice, considerând că sunt aspecte importante nu doar pentru actuala perioadă de programare, cât și pentru următoarea perioadă de programare, pentru a înțelege lecțiile învățate și provocările pentru implementarea ulterioară. Înțelege că va fi dificil de contractat noi proiecte în actuala perioadă de programare, deoarece aceste proiecte au nevoie de un timp mai lung de implementare.

Doamna Luiza RADU specifică că în prezent sunt 4 contracte de finanțare semnate pentru parcuri științifice și tehnologice, având în vedere și volumul investițiilor realizate.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a făcut un scurt comentariu cu privire la faptul că nu știe dacă implementarea acestei axe prioritare este o prioritate și consideră că trebuie să se asigure destul de repede că se va face o evaluare a banilor cheltuiți. A subliniat că, în special pentru această axă prioritară, nu se vor muta banii pentru ceva ce nu are ambiții și nu reprezintă o prioritate astfel că trebuie programată rapid o discuție cu privire la suma de care este nevoie pentru această axă prioritară, deoarece nu se va putea cheltui cu ușurință alocarea totală existentă și trebuie făcută o evaluare pentru folosirea banilor mai eficient în altă parte.

Doamna Luiza RADU precizează faptul că evaluarea a fost deja făcută și una dintre procedurile scrise din cursul anului 2021 a vizat modificarea alocării financiare pentru această axă tocmai ca urmare a evaluărilor făcute privind posibilitatea implementării unor proiecte și a relansării apelurilor în timpul rămas până la 31.12.2021. A menționat că AMPOR este deschisă oricărei discuții aplicate pe această axă prioritară.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că știe ceea ce s-a discutat, dar toate răspunsurile privind această axă trebuie justificate corepunzător, pentru că majoritatea transferurilor vor viza microîntreprinderile și poate și IMM-urile, astfel ca investițiile să dovedească că sunt performante. De asemenea, a adăugat ca în viitor să existe o justificare mai bună a următoarelor modificări ale programului privind această axă prioritară, având în vedere apropierea momentului închiderii acestuia.

Doamna Luiza RADU a precizat că vor fi furnizate toate informațiile și documentele necesare, inclusiv cu justificările corespunzătoare.

Axa prioritară 2 – Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii

Doamna Luiza RADU a precizat că există un interes foarte mare din partea mediului de afaceri pentru această axă. Mai mult de jumătate dintre proiecte sunt finalizate (majoritatea reprezintă microîntreprinderi, dar sunt și proiecte implementate de IMM-uri care au fost finalizate). Având în vedere interesul foarte mare din partea mediului de afaceri pentru aceste finanțări, de-a lungul timpului alocarea acestei axe prioritare a fost suplimentată de mai multe ori. Valoarea proiectelor depuse este foarte mare comparativ cu alocarea acestei axe, iar lista de rezervă pentru toate proiectele depuse și care au fost evaluate și au primit punctaj (fiind apeluri de proiecte competitive), are o valoare în jur de 7 miliarde Eur. Este o axă performantă atât la nivelul plăților efectuate, cât și ca interes al beneficiarilor pentru implementare proiectelor. Măsurile pe care AMPOR le-a luat în perioada pandemiei din martie 2020, având în vedere pandemia COVID și faptul că AMPOR a găsit soluții pentru a nu suspenda suplimentarea contractelor de finanțare au condus la o absorbție de peste 50%. În această perioadă beneficiarii au fost sprijiniți, fie prin modificarea unor criterii și mărirea perioadei de implementare, fie prin flexibilizarea unor condiții, astfel încât proiectele să poată fi implementate și să genereze cheltuieli.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că existența unor proiecte în portofoliu, pe o listă de rezervă este un fapt încurajator, dar, din nefericire, CE nu poate sprijini toate întreprinderile și a solicitat ca, dacă se poate să fie arătat din nou, graficul privind incubatoarele de afaceri.

Domnul **Kasprzyk KRZYSZTOF** a intervenit menționând că absorbția în ceea ce privește această axă prioritară este excelentă și că este bine că există o listă de rezervă. Importantă, din punctul de vedere al CE, ar fi și o analiză economică privind impactul acestora asupra economiei românești. Sunt importante preocuparea pentru absorbție și pentru generarea cheltuielilor, dar obiectivul ultim nu îl reprezintă cheltuielile. Așadar, pentru următorul Comitet de Monitorizare, CE așteaptă analize cu privire la ceea ce se furnizează prin proiectele implementate, pentru a demonstra utilitatea acestei axe prioritare. Absorbția este un element, ce se obține cu ajutorul acesteia reprezintă un alt doilea aspect. Iar pentru acest domeniu specific de investiții, nu este suficientă simpla menționare a numărului de întreprinderi finanțate, indicatorii, de regulă, nu sunt suficienți prin ei înșiși, pentru a dovedi că banii au fost cheltuiți eficient. Deci, discutând în cadrul CMPOR ce tip de întreprinderi au fost sprijinite, cum au fost sprijinite etc. ar ajuta la înțelegerea faptului că această axă e un succes. Astfel, este util să existe o analiză a acestor date, care se va putea prezenta la următorul CMPOR.

Doamna Luiza RADU a menționat că la momentul prezentărilor de proiecte se va putea observa, inclusiv din modul în care au fost punctate la nivelul grilelor de evaluare tehnico-financiară, că tot ceea ce înseamnă producție sau sectoare productive au primit un punctaj mai mare în evaluarea proiectelor. A continuat spunând că există imagini de la implementarea proiectelor finanțate, existând informații inclusiv despre locuri de muncă menținute, dar și create, ceea ce înseamnă că această analiză poate fi realizată și discutată în mod detaliat.

Doamna Daciana CRASTIU a apreciat evaluarea calitativă preliminară a acestui tip de proiecte. Referitor la incubatoarele de afaceri, este cunoscut faptul că apelurile au fost întârziate deoarece au fost probleme cu legislația, cu validarea, dar pe baza graficelor nu se înțelege de ce există regiuni cu nivel de cheltuieli mici (ADR SM, ADR SV, ITI DD).

Doamna Luiza RADU a precizat că în ceea ce privește incubatoarele de afaceri, este important de subliniat că acest apel a fost relansat în unele cazuri, deoarece primul apel nu a generat proiecte suficiente pentru acoperirea alocării, astfel încât procentul de cheltuieli mai mic se datorează faptului că proiectele au fost contractate mai târziu în cadrul celui de-al doilea apel de proiecte.

Doamna Daciana CRASTIU a întrebat dacă pentru ITI Delta Dunării există măsuri pentru îmbunătățirea stadiului implementării.

Doamna Luiza RADU a răspuns că pentru zona ITI Delta Dunării, pe partea de incubatoare de afaceri, există un singur proiect aflat actualmente în implementare și nu are cheltuieli generate. A subliniat că aceste apeluri pentru ITI Delta Dunării au fost lansate mult mai târziu la nivelul programului, după lansarea apelurilor naționale, acesta fiind și un motiv pentru care la nivelul ITI Delta Dunării valoarea cheltuielilor certificate sau declarate este mai mică comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare.

Doamna Daciana CRASTIU a specificat faptul că știe aceste lucruri, dar există îngrijorări legate de riscul nefinalizării implementării proiectelor aferente ITI până la finalul perioadei de programare, având în vedere lansarea cu întârziere a apelurilor, implementarea începută foarte târziu, ceea ce face ca finalizarea lor să prezinte un risc crescut.

Doamna Luiza RADU a precizat că pe acest apel de proiecte pentru zona ITI Delta Dunării nu sunt lucrări de construcții foarte mari și tipurile de activități care se vor desfășura pot fi realizate în timpul rămas până la finalul implementării programului.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că acesta este un caz norocos și a întrebat dacă și celelalte proiecte de infrastructură se pot implementa în timpul rămas.

Doamna Luiza RADU a precizat că pentru celelalte proiecte de infrastructură, nu doar pentru incubatoare de afaceri, în general pentru toată infrastructura realizată în cadrul POR, experiența și lecțiile învățate au demonstrat că fiecare proiect are parcursul lui. Există o monitorizare atentă de la nivelul AM pentru toate proiectele care au riscul de implementare și care se realizează la nivelul contractelor de lucrări pentru a vedea stadiul acestora și pentru a interveni dacă este cazul, fiind totuși un risc asumat pentru unele proiecte că nu se vor putea implementa până la finalul anului 2023. Trebuie luat în calcul că timp de doi ani fluxurile au fost perturbate, iar acum urmează o altă provocare, criza din Ucraina, cu efecte inclusiv asupra economiei mondiale, și astfel vor exista repercusiuni și asupra proiectelor care se implementează la nivelul POR pentru toate axele prioritare, nu doar pentru mediul de afaceri. Sunt elemente pe care AM le ia în considerare în permanentă, de aceea, având în vedere această situație apărută de-a lungul perioadei pandemice, cât și acum ca răspuns la diversele provocări economice, AM fie a elaborat instrucțiuni de interpretare a unor norme, fie a simplificat procese astfel încât proiectele să poată funcționa. AMPOR împreună cu ADR-urile, adică sistemul de management și control al Programului Operațional Regional 2014-2020, a funcționat on line în toată această perioadă și nu au existat sincope majore în procesele desfășurate la nivelul structurii de management și control, inclusiv contractarea proiectelor, verificarea, efectuarea plăților. Criza din Ucraina va genera o nouă provocare la nivelul proiectelor implementate în cadrul POR și este mai degrabă legată de criza în domeniul materialelor de construcții. Există deja o discuție la nivel național pentru care există un act normativ de suplimentare a contractelor de finanțare, având în vedere creșterea prețurilor la materiale, iar măsurile care se vor lua la nivelul statului membru nu se vor opri aici. AM este implicată în toate aceste demersuri deoarece este hotărâtă să implementeze peste 99% din proiectele Programului Operațional Regional 2014-2020.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că apreciază eforturile AMPOR și ale tuturor părților implicate pentru continuarea implementării proiectelor în ciuda tuturor dificultăților. Este foarte bine sunt împărtășite măsurile luate de Guvern în acest sens, pentru susținerea implementării tuturor proiectelor și sprijinirea beneficiarilor.

Doamna Luiza RADU a adăugat încă o informație suplimentară privind impactul finanțării IMM-urilor, respectiv faptul că au fost create 50.000 de noi locuri de muncă și 21.800 de locuri de muncă menținute doar în cadrul priorității de investiție 2.1.

Doamna Daciana CRASTIU a mulțumit pentru prezentarea acestei informații în CMPOR, menționând că ar trebui inclusă și în Raportul Anual de Implementare având în vedere că CE este interesată de o evaluare calitativă a investițiilor, dincolo de cifre.

Doamna Luiza RADU a formulat o provocare pentru CE, spunând că dacă sunt măsuri pe care CE consideră că AM le poate adopta, acestea pot fi cu siguranță discutate, având în vedere că

aceste 2 elemente, criza pandemică și criza din Ucraina, afectează nu doar Programul Operațional Regional 2014-2020, ci toate programele care sunt implicate la nivelul CE.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că CE este pregătită să ajute România și dorește să propună la finalul CMPOR o întâlnire tehnică pentru a intra în detaliu în analiza fiecărei axe prioritare și cum poate CE să sprijine, prin măsuri, nu doar RO, ci toate SM, în vederea atenuării riscurilor acestei perioade. Doamna Crastiu a exprimat întreaga disponibilitate a CE de a ajuta și de a monitoriza îndeaproape toate provocările ce vor mai apărea.

Domnul Sorin MAXIM, director general ADR V a afirmat că pentru axa 2, componenta 2.2 există un mare interes și firmele chiar au probleme de menținere a anumitor activități și capacități de producție. Întrebarea domnului Krzysztof referitoare la calitate este justificată, dar România nu are multe sectoare economice consolidate și are nevoie de a susține aceste capacități într-o competiție complicată mai ales că nivelul de productivitate nu este la un standard înalt. Comentariul său s-a referit la faptul că, deși în cazul POR sunt multe proiecte depuse și care ar putea fi procesate, pentru alt program s-au alocat 500 milioane euro din REACT EU, cu scopul de a produce efecte și de a compensa criza generată de COVID, însă programul respectiv nu a fost încă lansat și a generat controverse și disensiuni între diverse entități vis-à-vis de alocarea acelor sume. Dl. Maxim a subliniat că acest comentariu nu este un reproș la adresa AM, considerând că este importantă această coordonare între programe, iar fragmentarea programelor pe același tip de finanțare gestionate de diverse entități, nu este benefică pentru beneficiari, atât la nivelul componentei de IMM, cât și la nivelul altor componente. De asemenea, a atras atenția asupra faptului că, deși nu este atribuția AM, totuși în acest CM sunt reprezentanți ai entităților care ar putea să ridice aceste probleme și să facă această coordonare, considerând că acesta este și rolul comitetului de a reuni mai multe entități și, atunci când este o lipsă de coordonare, să se sesizeze. De asemenea, dl. Maxim a adăugat câteva exemple pe alte componente care vor fi concurente în mod direct cu ceea ce programele vor finanța pe următoarea perioadă, respectiv PNRR sau 2 componente naționale identice cu ceea ce programul finanțează. Dl Maxim a mai menționat că este important ca fiecare să se comporte complementar și să se susțină ca și vasele comunicante când este necesar, mai ales că în zona publică nu există o susținere financiară consistentă a beneficiarului când prețurile cresc și când cheltuielile lor sunt reduse prin inflație, normal fiind ca programele naționale să vină să susțină această diferență de preț, nu să genereze alte programe în paralel și să fie nevoie ca ADR-urile să insiste la nivelul beneficiarilor ca aceștia să-și poată asigura minimul necesar pentru cofinanțare. Totodată, domnia sa a remarcat că este o problemă generală care, dacă nu se va avea în vedere în perioada următoare, va genera foarte multe probleme, iar proiectele vor începe să se rezilieze, pentru că beneficiarii sunt la limita presiunii financiare, mai ales că odată cu începerea războiului din Ucraina o mare parte din materiale și materii prime sunt direct afectate.

Doamna Luiza RADU a adăugat faptul că s-au depus eforturi de către AM pentru a asigura finanțarea suplimentară pentru acele proiecte din lista de rezervă. S-au făcut demersuri din partea AM inclusiv pentru a obține bani din PNRR. De asemenea, când s-a discutat REACT EU s-a propus inclusiv obținerea de finanțare pentru IMM-uri din acest mecanism. La acest moment niciunul dintre demersurile AM POR nu s-au concretizat, iar beneficiarii au primit

aceste răspunsuri din partea AM pentru că au fost multe solicitări din partea beneficiarilor privați pentru continuarea finanțării și de asemenea ADR-urile cunosc cel mai bine toate eforturile făcute de AM pentru a identifica sume la nivelul programului care să poată finanța aceste nevoi pentru firmele din România. Poate că și acesta este unul dintre motivele pentru care axa 1 de Transfer Tehnologic nu a avut un răspuns bun, respectiv faptul că firmele din România au încă nevoie de investiții în dezvoltarea infrastructurii și în adaptarea la cerințele tehnologice și nevoia de finanțare pentru a rezista pe o piață competitivă. Acestea sunt elementele identificate în urma analizei AMPOR efectuate la momentul elaborării programului și confirmă faptul că situația se menține, și în unele cazuri, se înrăutățește ținând cont de criza pandemică și războiul din Ucraina. Sunt de analizat în continuare, inclusiv la nivel macro, eforturile comune pentru finanțarea acestor domenii.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a răspuns la aspectele menționate de dl. Sorin Maxim precizând că poziția CE nu este de a nu sprijini IMM-urile, aceasta nu este linia de politică la nivelul CE, ci ceea ce CE afirmă este că, din cauza dimensiunii nevoilor, trebuie să existe mai multă selectivitate privind finanțarea în viitor și să se folosească instrumentele financiare pentru investițiile care sunt mai simple. Pe de o parte, se cunoaște că economia și IMM-urile din RO sunt la un anumit nivel, dar trebuie analizat ce stimulente au fost create pentru a le ajuta să depășească acest nivel. În concluzie, există deschidere pentru discuții, se agreează premiza că finanțarea nu ar trebui să fie fragmentată în două părți mai mici pentru că aceasta creează ineficiență, dar trebuie analizată implementarea acestei finanțări. A lansat discuția despre performanță pentru că, se menționa că, în negocieri, nu ajută să se indice doar gradul de absorbție, ci trebuie mers mai adânc în analiza tipului de IMM-uri sprijinite, modul optim de a beneficia de finanțare etc. Se va aborda această tematică și la reuniunea prilejuită de Annual Meeting (întâlnirea anuală) și la cele privind programele operaționale viitoare.

Doamna Luiza RADU a afirmat faptul că discuțiile sunt realizate cu ADR-urile pentru noua perioadă de programare și atunci lecțiile învățate cu siguranță pot fi transferate.

Axa prioritară 3 - Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon

Doamna Luiza RADU a prezentat stadiul implementării axei prioritare 3, în cadrul căreia au fost semnate 991 contracte de finanțare, 204 contracte sunt finalizate, iar plățile efectuate sunt în valoare de 537 milioane Euro.

Pentru prioritatea de investiții 3.1.A - Eficiență energetică (clădiri rezidențiale) a fost un interes foarte mare în regiunea București Ilfov, în celelalte regiuni de dezvoltare înregistrându-se un nivel mai scăzut, unul dintre motive fiind determinat de rata de cofinanțare din partea beneficiarilor (15% din partea asociațiilor de proprietari și 25% din partea APL-urilor).

Prioritatea de investiții 3.1. B - Eficiență energetică (clădiri publice) a prezentat interes mare din partea beneficiarilor/solicitanților de finanțare, alocarea fiind depășită în toate regiunile. De asemenea, referitor la implementarea pe baza cheltuielilor certificate, evoluția este pozitivă față de anul trecut.

Referitor la prioritatea de investiții 3.1. C - Eficiență energetică (iluminat public) apelul a fost lansat mai târziu față de celelalte apeluri de eficiență energetică rezidențială și clădiri publice, dar procesul de contractare este aproape finalizat și sunt generate cheltuieli la nivelul acestui apel.

Prioritatea de investiții 3.2. - Mobilitate urbană: activitatea de contractare este finalizată pentru axa 3, sunt generate cheltuieli inclusiv de către proiecte de achiziții realizate de autoritate publică în parteneriat cu MDLPA.

Domnul Dan CHIRILĂ, DG REGIO a solicitat o clarificare referitoare la PI 3.2 - Mobilitate urbană privind nivelul redus al cheltuielilor certificate pe SUERD și ITI DD și în regiunile BI și SE.

Doamna Luiza RADU a specificat faptul că apelurile pentru ITI și SUERD din cadrul AP 3 au aceeași justificare ca și celelalte, deoarece au fost lansate mai târziu față de apelurile naționale și atunci și implementarea este un pic întârziată pe aceste proiecte. La nivelul regiunii București-Ilfov următoarea declarație de cheltuieli va avea o valoare de 50 milioane euro, pentru că are proiecte importante și atunci perioada lor de dezvoltare și de realizare a activităților premergătoare certificării cheltuielilor a fost mai extinsă.

Domnul Dan CHIRILĂ a întrebat despre cheltuielile certificate la nivelul regiunii NV, care sunt mai mari decât alocarea regiunii.

Doamna Luiza RADU a clarificat faptul că aceste cheltuieli certificate sunt mai mari pentru că există supracontractare. În general, când se certifică cheltuieli, ele sunt la nivel de axă prioritară, nu la nivel de regiune de dezvoltare.

Domnul Dan CHIRILĂ, referitor la cele 3 contracte în parteneriat menționate în cadrul PI 3.2, a precizat că se dorește mai multă claritate când se trimit tabelele către CE. Ca și exemplu, pentru Sighetul Marmației privind achiziționarea a 7 autobuze electrice, este menționată luna 23 a contractului, dar se dorește o precizie mai mare a informațiilor. În legătură cu achizițiile de autobuze electrice pentru Tulcea termenul de livrare este septembrie 2023 și întreabă dacă nu este prea aproape de perioada de închidere.

Doamna Luiza RADU a menționat că, referitor la prima solicitare, se vor transmite informații mai detaliate și clarificatoare pentru comisie. Pentru a doua întrebare a menționat că ultima factură care poate fi trimisă în cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020 are ca dată 31.12.2023. Termenul de livrare și de recepție este septembrie 2023, fiind relevant astfel încât să se poată face probele și recepția finală.

Domnul Nicolae OLARIU a întrebat unde se poate găsi evidențiat contractul cu AFM-ul – Casa verde fotovoltaică.

Doamna Luiza RADU a clarificat faptul că informațiile se regăsesc în slide-ul privind PI 3.1A – Eficiența energetică în clădiri rezidențiale.

În continuare, **domnul Nicolae OLARIU** a menționat că este de acord cu ceea ce a spus domnul Sorin Maxim, că trebuie corelate diferitele programe cu POR pentru eficientizarea anumitor acțiuni. De exemplu, pentru 3.1 B o pondere importantă este reprezentată de autoconsum

sau echipamentele de producere locală de energie, în principal fotovoltaicele. Corelat cu alte programe și cu alte elemente acest aspect poate conduce la apariția unor aspecte tehnice legate de acceptul în rețea a noilor consumatori. Pot fi importante programe integrate care vizează localitatea, comunitatea și care să asigure o autonomie energetică, mai ales că pot fi integrate și o serie de soluții avansate legate de elementele de stocaj care deja apar în partea de mobilitate electrică. Autobuzele și toate investițiile pe mobilitate electrică vor presupune și stații de încărcare a bateriilor care pot fi gândite în structuri avansate. Comentariul făcut vizează ca pe viitor - corelat și cu obiectivele din PNRR – să fie vizate proiecte integrate care să aibă în vedere chiar nivel de localități sau structuri autonome energetic. Aceasta ar putea fi un punct important pentru o recomandare viitoare astfel încât să fie valorificate, în mod eficient, aceste investiții pe eficiență energetică.

Doamna Luiza RADU a fost de acord cu propunerile și a adăugat că speră că cei care vor avea puterea de a decide pe următoarea perioadă de programare și de a face corelări vor gândi și asemenea proiecte integrate. A mai precizat că la reuniune participă și colegii de la MIPE și ADR-uri care vor gestiona următoarea perioadă de programare și atunci, în funcție de negocierile care au loc cu CE, astfel de proiecte pot fi adaptate chiar și ca proiecte pilot.

Doamna Daciana CRASTIU a intervenit cu întrebarea dacă motivele pentru execuția financiară slabă pe 3.1B din unele regiuni cum ar fi Sud-Muntenia, Vest și Sud Vest se datorează tipului de beneficiari sau complexității proiectelor.

Doamna Luiza RADU a răspuns că pe de o parte este legat de complexitatea proiectelor, precizând că trebuie să se țină cont de faptul că atunci când se vorbește de clădiri publice, eficiența energetică a clădirii se realizează cu menținerea funcționalității acelei clădiri. Sunt spitale pentru care se realizează măsuri de eficiență energetică și care nu se pot elibera sau închide pentru a realiza măsurile de eficiență energetică și atunci aceste lucrări avansează greu ca urmare a faptului că activitatea instituției trebuie corelată cu lucrările care au loc în același timp. Se lucrează pe etape pentru ca activitatea efectivă a instituțiilor care beneficiază de acest contract de finanțare nu este întreruptă. Este diferit când clădirea este liberă și se poate lucra pe mai multe planuri în clădire, față de limitările unui spațiu dat, iar dacă discutăm de un spital, este limitat timpul pe diverse circuite medicale care sunt realizate, cât și timpul de odihnă al pacienților. Lucrul la proiectele de eficiență energetică pentru clădirile publice este destul de dificil, acesta fiind elementul care întârzie evidențierea cheltuielilor.

Axa prioritară 4 - Sprijinirea dezvoltării urbane durabile

Doamna Luiza RADU a prezentat axa prioritară 4 - Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, axă dedicată municipiilor reședință de județ și pentru care contractarea este finalizată. Există 412 contracte de finanțare semnate cu o valoare eligibilă de 2,325.44 mil euro, 30 contracte finalizate, peste 60% din contractele de finanțare în implementare au contracte de lucrări/contract de furnizare semnat (în această axă există și proiectele de achiziție de mijloace de transport), iar plățile reprezintă 40% din valoarea axei prioritare.

Sunt 18 proiecte în parteneriat între autorități publice locale și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, dintre care 3 proiecte se implementează în cadrul PI 3.2 și vizează orașe mai mici, iar celelalte 15 proiecte sunt implementate în cadrul acestei axe; 14 proiecte au procedura de achiziție finalizată, 4 sunt în diverse stadii de procedură și clarificare cu organele competente, 3 contracte au livrările finalizate (Brașov și Iași), 1 contract cu livrarea parțială (Ploiești și Tg. Jiu), iar valoarea plăților efectuate pentru aceste proiecte în parteneriat este de aprox. 72 mil.euro. Aceste proiecte au mai multe loturi distribuite în mai multe unități administrative și, în funcție de livrări, contractele pot avea finalizarea parțială pentru că sunt restricționate mijloacele de transport pentru un oraș sau finalizare totală cu recepție totală când este livrarea tuturor echipamentelor.

Pentru PI 4.2 - *Revitalizarea urbană*, aceasta prioritate include proiecte de mai mici dimensiuni, proiectele fiind depuse chiar și în martie 2019, deci contractarea lor și implementarea a fost destul de întârziată, și după cum se cunoaște, axa 4 a presupus o pregătire prealabilă a acestor proiecte pentru că unitățile administrative teritoriale, municipiile reședință de județ trebuiau să facă o strategie integrată de dezvoltare locală și ulterior să înceapă elaborarea curentă.

Referitor la PI 4.3 - Regenerare comunități defavorizate, a existat un interes deosebit având în vedere problemele de la nivelul acestor orașe.

Pentru prioritățile 4.4 - 4.5 - Educație, asemenea axei prioritare 10, interesul este major din partea autorităților publice.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că CE este încântată să observe un progres real al Axei 4, în ciuda startului lent din cauza necesității pregătirii SIDU și a apelurilor de proiecte și a întrebare ce tipuri de investiții presupun cele 30 de proiecte finalizate.

Doamna Luiza RADU a specificat faptul că sunt contractele de achiziție centralizată și de asemenea contractele finalizate pe axa 4.1 care vizează investiții la nivelul infrastructurii și 4.2 - Revitalizarea urbană.

Doamna Daciana CRASTIU a întrebat dacă supracontractarea de 200% va fi sprijinită din bugetul de stat.

Doamna Luiza RADU a răspuns că toată supracontractarea la nivelul POR, în conformitate cu legislația națională, este în sarcina bugetului de stat. A mai precizat că această regulă este pentru toate programele operaționale. POR poate supracontracta alocarea financiară și în conformitate cu legislația actuală aceasta va fi susținută din bugetul de stat. Una dintre lecțiile învățate din perioada 2007-2013, care a ajutat să existe un grad de absorbție de peste 93%, este aceea că a existat o monitorizare atât la nivelul modului de realizare a proiectelor și de certificare a cheltuielilor și s-a intervenit prin aceste modificări de alocări financiare, inclusiv compensări la nivelul regiunii, astfel încât să se poată finaliza.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că se știe că a existat supracontractare 130%, dar că, din analiza graficelor de pe 4.2 Revitalizare urbană, se vede că nivelul implementării este scăzut și a întrebat dacă există niște provocări speciale pentru nivelul scăzut al cheltuielilor autorizate.

Doamna Luiza RADU a răspuns că nu sunt probleme specifice, întârzierile fiind determinate de faptul că proiectele au fost depuse târziu, în martie 2019, iar procesul de contractare a durat mai mult. Aceste elemente au generat întârzieri pe tot ciclul de implementare. În prima parte de implementare 2015/2016-2018 au fost probleme la achiziții publice, dar a fost modificată legislația pe achiziții publice pentru a permite flexibilizarea condițiilor de realizare a procedurilor ulterioare. Ulterior, ca și probleme în implementare, având în vedere volumul mare de proiecte depuse, au existat întârzieri în procesul de evaluare, selecție și contractare și s-au suplimentat evaluatorii pentru a veni în sprijinul acestui proces. Deoarece au fost depuse multe proiecte pe mediul de afaceri, s-au creat dificultăți în gestionarea procesului de evaluare și contractare, pentru că un număr mare de proiecte determină și un volum mare de muncă cu atât mai mult că sunt proiecte competitive și toate proiectele au fost evaluate pentru a realiza lista finală de finanțare. În anul 2020 a început pandemia, pentru care AM POR a intervenit cu modificări legislative și instrucțiuni clare. În anul 2021 a apărut o altă provocare privind creșterea materialelor de construcții și în 2022, ultima provocare, războiul din Ucraina, pentru care sunt în discuție modificări legislative pentru atenuarea acestor aspecte. În acest context, dna. Luiza Radu a precizat că nu există probleme majore în implementare la nivelul proiectelor, ci sunt probleme cu care se confruntă toate proiectele finanțate din toate programele operaționale, iar pentru POR, AM a luat măsuri necesare corective pentru a veni în sprijinul beneficiarului. Dacă apar probleme punctuale la nivelul proiectului, dacă beneficiarul solicită sprijinul, atât ADR-urile, cât și AM-ul poartă discuții punctuale pe aceste proiecte.

Doamna Daciana CRASTIU a întrebat dacă există o estimare privind finalizarea proiectelor până la sfârșitul perioadei.

Doamna Luiza RADU a răspuns că proiecția finalizării proiectelor pe această axă prioritară este corelată cu celelalte analize pe care AM le realizează pentru toate proiectele. Cazurile sunt particulare, de exemplu există posibilitatea ca un proiect care are valoarea plăților realizate de 80% să întâmpine probleme care nu pot fi surmontate și poate ajunge în situația de a nu se finaliza. Sunt situații în care un proiect care începe acum implementarea, beneficiază de toate premisele și nu are probleme nici la achiziții publice și are și un constructor responsabil. Această analiză care se face pentru proiecția finalizării contractelor spre sfârșitul 2023 se face la nivel de contract de finanțare. AM își dorește ca 99% din proiecte să poată fi finalizate, acceptând faptul că unii dintre beneficiari poate nu vor avea capacitatea sau vor renunța.

Domnul Dan CHIRILĂ a observat că valoarea cheltuielilor certificate în cadrul PI 4.1 Mobilitate urbană sunt destul de reduse, cu excepția regiunii NV. A întrebat dacă există vreun motiv de îngrijorare pentru regiunea Centru unde, deși este supracontractare, cheltuielile certificate sunt foarte reduse.

Doamna Luiza RADU a răspuns că motivul este același și poate că nu se vede neapărat în ceea ce se certifică deoarece sunt cheltuieli generate care sunt plătite și nu au ajuns să fie transmise către CE. La nivelul AMPOR sunt plăți total efectuate de 50,68 %, iar cheltuielile efectuate la nivelul programului sunt de 54,6 %. Există astfel o marjă de cheltuieli care deocamdată sunt plătite la nivelul programului, dar care nu au fost transmise către Comisia

Europeană. De asemenea, există cheltuieli în curs de procesare, volumul de procesare al cererilor de rambursare/plată și de prefinanțare fiind din ce în ce mai mare. La acest moment, pe circuitul de avizare sunt pregătite cereri de plată/rambursare și de prefinanțare în valoare de aproximativ 300 milioane Eur FEDR. Valoarea cheltuielilor plătite către beneficiari este mai mare, însă contribuția națională plătită către beneficiari nu este reflectată în prezentare, deoarece gradul de absorbție se măsoară în sumele FEDR care sunt decontate de către Comisia Europeană.

Domnul Sorin MAXIM a intervenit cu privire la PI 4.1. - mobilitate urbană precizând că sumele care sunt evidențiate în prezentare cuprind și proiectele care sunt în parteneriat, ceea ce înseamnă că suma certificată de 30,9 milioane euro de la ADR Vest include această sumă, dar această sumă nu este reflectată în situațiile primite de la AMPOR privind absorbția și a solicitat rectificarea acestui aspect, având în vedere că suma revine tot regiunii NV și ar trebui reflectată inclusiv în ceea ce înseamnă absorbția regiunii pe această componentă.

Doamna Luiza RADU a menționat că sunt situații particulare care se transmit către ADR-uri obiectivele acestor situații fiind diferite de cele prezentate în CMPOR.

Axa prioritară 5 - Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural

Doamna Luiza RADU a prezentat situația implementării axei prioritare 5 care a înregistrat un mare apetit din partea beneficiarilor, având în vedere obiectivele sprijinite. Există 280 de contracte de finanțare semnate, dintre care 61 de contracte de finanțare sunt finalizate. 935 din contractele de finanțare au proiect tehnic recepționat, peste 92% din contracte au contract de lucrări semnat.

Prioritatea 5.1 *Patrimoniu cultural* înregistrează supracontractare. Mare parte din beneficiarii acestei PI sunt unitățile de cult, care realizează proceduri simplificate de achiziții, ceea ce contribuie în mod semnificativ la un ritm mult mai rapid de implementare, ceea ce conduce inclusiv la un nivel mai ridicat al cheltuielilor certificate.

Prioritatea 5.2 *Revitalizare orașe*: beneficiarii au realizat proiecte cu toate cerințele legale conform legislației naționale în vigoare, a existat un interes mare pentru acest tip de intervenție. Exceptând regiunea SUERD, celelalte regiuni au atins alocările financiare.

Doamna Iva MARIC a precizat că nu are o întrebare specifică, ci doar dorește să remarce că aceasta este o axă prioritară a cărei implementare se derulează foarte bine, atât în termeni de selecție a proiectelor, cât și în ceea ce privește implementarea propriu-zisă. În ceea ce privește ITI și SUERD, pentru că proiectele au o durată destul de mare de implementare, a adresat AMPOR întrebarea dacă e sigur că beneficiarii vor avea destul timp pentru implementarea acestora.

Doamna Luiza RADU a menționat că proiectele privind patrimoniul cultural sunt destul de mici ca și finanțare și, având în vedere că multe dintre ele sunt depuse de organisme/unități de cult, nu există presiunea asupra procedurilor de achiziție, ci e posibil ca procedura de

realizare a achizițiilor publice să fie și mai flexibilă. Există un proiect care se apropie de finalizare, însă nu înseamnă neapărat că va fi finalizat, existând astfel de spețe în perioada 2007 - 2013. La acest moment beneficiarii își asumă faptul că vor termina proiectele până la sfârșitul anului 2023, existând posibilitatea de a avea proiecte nefuncționale, dar pentru care se permite continuarea implementării dincolo de 31 decembrie 2023, cu suportarea cheltuielilor după această dată, din fondurile beneficiarului.

Axa prioritară 6 - Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională

Doamna Luiza RADU a prezentat situația implementării axei prioritare 6: 129 de contracte de finanțare semnate, dintre care 24 de contracte sunt finalizate; 389 de km de drum județean au fost recepționați; 99% din contractele de finanțare în implementare au proiect tehnic recepționat, iar 95% au contract de lucrări semnat; există proiecte în lista de rezervă pentru care beneficiarii sunt dispuși să semneze contractele de finanțare, dar având în vedere gradul de supracontractare existent și perioada scurtă rămasă până la finalul anului 2023, acele proiecte sunt cu risc de nefinalizare.

Domnul Dan Mihai CHIRILĂ, manager de program, DG Regio a apreciat că absorbția este foarte bună, însă constată că au fost recepționați doar 389 de km de drum județean, ținta din program fiind de 2125 Km. Diferența destul de mare de 1736 km trebuie finalizată în cele 21 de luni rămase la dispoziție pentru finalizarea tuturor acestor investiții, ceea ce înseamnă că trebuie realizați cel puțin 82 de km pe lună pentru atingerea țintei prevăzute în program. Anul trecut nu a fost luată în vedere fazarea anumitor proiecte, pentru că se intenționa finalizarea tuturor. Între timp a apărut regulamentul, iar modernizarea drumurilor nu mai reprezintă o prioritate pentru perioada de programare următoare și nu mai există posibilitatea fazării acestor proiecte. A dorit să atragă atenția referitor la îngrijorarea Comisiei Europene din acest punct de vedere și și-a exprimat disponibilitatea de a sprijini AMPOR dacă există probleme în acest sens.

Doamna Luiza RADU a menționat că numărul de kilometri realizați reprezintă o informație ce rezultă din proiectele care sunt finalizate, care au toate plățile făcute și pentru care s-a început perioada de durabilitate sau de monitorizare ex-post. Există însă și recepții parțiale cu stadiul lucrărilor mai avansat, dar care nu pot fi cuantificate ca și proiecte finalizate pentru că nu au recepția totală a infrastructurii care se reabilitează. AM dorește ca toate proiectele să fie finalizate în această perioadă de programare.

Domnul Dan CHIRILĂ a amintit de creșterile prețurilor în cascadă a materiilor prime și combustibilului, care riscă să îngreuneze implementarea acestor proiecte atât la nivel regional, cât și la nivel național prin CNAIR.

Doamna Luiza RADU a precizat că, în baza Ordonanței nr. 15 din 2021, AMPOR procesează acte adiționale de suplimentare a contractelor de finanțare pentru suportarea acestor cheltuieli din bugetul de stat. Sunt în discuții și propuneri la nivel național care ar putea să diminueze efectul creșterii prețurilor și altor produse pentru că sunt afectate toate proiectele care se implementează în România indiferent de sursa de finanțare.

Domnul Dan CHIRILĂ a concluzionat că din punctul de vedere al AMPOR nu sunt probleme și la sfârșitul anului viitor vor fi 2100 kilometri finalizați.

Doamna Luiza RADU a menționat că nu poate să afirme acest lucru, pentru că au fost la nivelul tuturor contractelor de finanțare din POR probleme cu procedurile de achiziții publice. Beneficiarii au relansat de mai multe ori procedura de achiziție publică pe drumuri județene pentru a avea constructori pe toate tronsoanele. Există o competiție între proiecte, indiferent de sursa de finanțare, întrucât constructorii lucrează pe mai multe proiecte, ceea ce determină întârzieri în implementarea acestora. Alocările financiare sunt foarte mari și suntem în situația în care piața care poate oferi astfel de servicii începe să devină limitată.

Domnul Vasile ASANDEI, Director General, ADR Nord-Est a subliniat că există o îngrijorare legată de proiectele de drumuri județene pentru că, pe lângă relansarea mai multor runde de licitații întrucât nu au fost oferte, au existat contestații și s-a întârziat foarte mult în atribuire, sunt situații de reziliere de contracte de execuție din cauza creșterii de prețuri. OUG 15/2022 reglementează ajustarea prețurilor, dar prețurile cresc în continuare foarte mult și sunt probleme legate și de oferte, respectiv ofertanții nu mai au garanția că oferta este valabilă chiar și câteva zile și nicidecum să fie valabilă pe o perioadă mai lungă de timp, prin urmare există o îngrijorare reală care trebuie rezolvată la nivel național. A subliniat faptul că întâmpină greutăți în implementarea celor 500 km drum în regiunea Nord Est, dar există preocuparea ADR și a consiliilor județene pentru găsirea unor soluții în rezolvarea acestor probleme în implementare.

Doamna Lucia BĂICOIANU, Director, Direcția Monitorizare Proiecte a dat asigurări că AMPOR nu tratează cu superficialitate situația și dacă până acum problema au fost achizițiile pe care beneficiarii împreună cu ADR urile și cu AMPOR reusit să o îmbunătățească într-o anumită măsură, acum problema nu mai ține neapărat nici de beneficiar și nici de constructor. De fapt, situația generată de COVID nu este luată, cu adevărat, în seamă, deoarece chiar dacă peste tot se stipulează flexibilitate pentru COVID, chiar în documente oficiale ale CE, inclusiv în ghidul pentru închidere existând această informație, în realitate, consideră că nu se oferă sprijin și, cel puțin deocamdată, nu se pune problema prelungirii perioadei de eligibilitate a cheltuielilor pentru acest program în contextul pandemiei de COVID-19, la care se adaugă situația create de războiul din Ucraina. Aceste contexte vor afecta cu siguranță implementarea proiectelor și beneficiarii nu vor putea controla aceste aspecte. A menționat că așteaptă sprijin și idei din partea Comisiei Europene și a colegilor din ADR-uri, subliniind că pentru a putea închide anumite activități începute este nevoie de timp, timp care poate fi acordat doar de Comisia Europeană.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a precizat că prelungirea perioadei de eligibilitate este foarte improbabilă, pentru moment putând afirma că nu ar trebui să se conteze pe acest lucru. A fost de acord că implementarea anumitor proiecte contractate poate suferi din cauza războiului din Ucraina, după cum au suferit și din cauza COVID-19. În același timp, ar putea exista alte proiecte potențial eligibile. Pentru CE, pentru moment, soluția nu este prelungirea eligibilității cu un an. Această soluție va fi analizată, dacă va fi cazul. Dacă vor exista proiecte a căror implementare va fi afectată de războiul din Ucraina, se poate discuta despre ce condiții pot fi flexibilizate, dar nu se dorește prelungirea eligibilității, crearea de termene - limită

suplimentare la nesfârșit. La nivelul CE se conștientizează faptul că sunt proiecte afectate de această situație, dar după cum s-a constatat că și în cazul COVID nu toate proiectele au fost afectate de criza pandemică, existând rugămintea de a nu planifica acțiuni viitoare pornind de la premiza extinderii eligibilității. Prelungirea eligibilității nu este exclusă deplin, dar, în acest moment, în acest stadiu, soluția nu este aceasta, căci este deja extinsă cu 1 an față de perioada trecută de programare și este păcat că implementarea nu a început mai devreme. Mesajul pentru autoritățile care vor implementa viitoarele POR-uri, este ca întotdeauna să se ia o marjă de timp suplimentar de implementare. Orice proiect ale cărui cheltuieli se concentrează preponderent în ultimul an de implementare poate suferi anumite șocuri externe. Nu este nevoie să existe un război ca acest lucru să se întâmple. Se încearcă găsirea flexibilității necesare. Acesta este un lucru care trebuie discutat, trebuie găsită o cale de acomodare a nevoilor acestor proiecte afectate, în contextul noii perioade de programare, dar extinderea perioadei de implementare nu este cea mai bună soluție.

Axa prioritară 7 - Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului

Doamna Luiza RADU a prezentat stadiul implementării axei 7: 51 de contracte de finanțare semnate, dintre care 7 sunt finalizate; 100% din contractele de finanțare aflate în implementare au proiect tehnic și contract de lucrări semnat. Până în prezent au fost amenajate 44,245 ha spații deschise. Este o axă pentru care a existat un interes major din partea localităților cu statut de stațiune turistică.

Nu au fost întrebări.

Axa prioritară 8 - Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale -

Doamna Luiza RADU a prezentat stadiul implementării axei prioritare 8: 365 de contracte de finanțare semnate, dintre care 44 sunt finalizate; 68% dintre contractele de finanțare aflate în implementare au proiect tehnic recepționat, iar 79% au contract de lucrări / furnizare semnat. Această axă include mai multe tipuri de intervenții: ambulatorii, UPU, centre comunitare integrate, grupuri vulnerabile (copii, persoane cu dizabilități, bătrâni), achiziționare de ambulanțe.

Doamna Roxana LAIU, manager de program, DG Regio a menționat că în contextul lansării al celui de al treilea apel pentru centrele comunitare integrate, sunt foarte puține cheltuieli eligibile acoperite de contractele încheiate până în prezent, același tip de investiții în centre comunitare integrate fiind prevăzut acum și în PNRR și a întrebat dacă se preconizează că vor fi și alte proiecte contractate în acest nou apel pentru centre comunitare integrate și care este durata apelului.

Doamna Luiza RADU a menționat că cel de al treilea apel de proiecte a fost lansat la solicitarea Ministerului Muncii care a pregătit aceste proiecte pentru a fi depuse în cadrul POR, vor exista proiecte contractate în continuare, în funcție de evaluarea proiectelor după depunere. Referitor la corelarea cu PNRR, AMPOR va împiedica situația în care să finanțeze aceleași

proiecte din două surse de finanțare. Pentru ambele tipuri de finanțări se va face această precizare, iar durata apelului va fi de 3 luni, perioadă agreată cu Ministerul Muncii.

Doamna Roxana LAIU a menționat că în ceea ce privește infrastructura socială, beneficiari "copii" și "persoane cu dizabilități", investițiile în centre, structuri mai mici care să permită mutarea copiilor sau a persoanelor cu dizabilități din instituții rezidențiale mari în acest tip de case protejate, nu vor mai fi o prioritate pentru finanțare în viitor, deci aceste proiecte vor trebui finalizate în această perioadă de finanțare. A dorit să știe dacă sunt probleme specifice în implementarea proiectelor pentru persoanele cu dizabilități și dacă sunt proiecte finalizate.

Doamna Luiza RADU a menționat că nu sunt proiecte finalizate care vizează persoane cu dizabilități, sunt proiecte în curs de implementare, dar care nu au probleme specifice, însă au existat nemulțumiri din partea locuitorilor, persoane fizice care sunt reticente în a avea alături în comunitate persoane cu dizabilități. Autoritatea Națională în domeniu face demersuri pentru a fi schimbată această optică. Sunt discuții pentru ca procesul de dezinstituționalizare să se realizeze în mod corect, pentru că nu toate persoanele cu dizabilități pot să beneficieze de viață în comunitate, iar unele persoane cu dizabilități vor avea nevoie de îngrijire pe termen lung în centrele specializate. Măsurile pe care acest apel le adresează sunt investiții pentru persoane cu dizabilități minore care pot să ducă o viață independentă și care pot fi integrate în societate. După explicarea acestor elemente, societatea civilă din zona respectivă a înțeles procesul, prin discuții punctuale asupra modului în care se va realiza și se va implementa proiectul. Procesul de dezinstituționalizare nu presupune doar construcția unei clădiri și mutarea persoanelor acolo, presupune un proces de analiză, la nivel de dosar personal a fiecărei persoane care este instituționalizată, și deciziile și modul în care va continua activitatea acesteia sunt luate de către specialiștii și autoritățile naționale în domeniu.

Doamna Roxana LAIU a precizat că s-a primit o plângere de la un ONG privind aceste investiții și faptul că ar putea fi în contradicție cu convenția ONU a drepturilor persoanelor cu dizabilități. Deși plângerea a fost închisă din punctul de vedere al CE, se vor monitoriza atent aceste operațiuni. De asemenea, se înțelege faptul că nu au fost finalizate construcțiile și din acest punct de vedere se va încerca impulsivarea în special a Autorității Naționale pentru a asigura o monitorizare independentă a acestor operațiuni. Pregătirea acestei monitorizări se poate realiza din acest moment pentru a evita tocmai în viitor ca ele să nu fie în conformitate cu cerințele convenției ONU.

Doamna Luiza RADU a menționat că Autoritatea Națională în domeniu (ANDPDCA) este conștientă de aceste provocări, a existat această corespondență între Comisia Europeană, AMPOR și ANDPDCA, dincolo de această monitorizare de funcționare a infrastructurii este realizată și o evaluare atentă a persoanelor care vor beneficia de această infrastructură pentru că este foarte important ca infrastructura să fie corelată cu nevoile persoanelor care vor beneficia de ea. Bineînțeles că Autoritatea Națională în domeniu este implicată în totalitate în acest proces așa cum a fost implicată și în procesul de elaborare a schemelor de finanțare, dar și de acordare a avizelor pentru măsurile de dezinstituționalizare. Există reglementări naționale în vigoare și la momentul la care ANDPDCA a încercat deja să se conformeze acestei solicitări de evaluare independentă și se vor continua demersurile, dar

deocamdată ele nu sunt concretizate. Comisia va fi informată, există un proces de urmărire a acestui demers.

Doamna Roxana LAIU a menționat că aceleași observații sunt valabile și pentru operațiunile referitoare la copii, unde implementarea este și mai problematică decât la persoanele cu dizabilități. Se înțelege motivul întârzierii inițiale, dar este important să fie urmărite și să se facă toate eforturile posibile pentru a fi finalizate în această perioadă.

Doamna Luiza RADU a precizat că se încearcă ajutarea beneficiarilor în implementarea proiectelor și pentru contractare cât mai rapidă, menționând că aceștia au avut probleme în acest proces de screening, care se realizează la nivel de persoană și atunci aceste proiecte care vizează dezinstituționalizarea sunt mai delicate și necesită o perioadă mai mare de pregătire. Acestea sunt întârzierile particulare pentru acest tip de proiecte pentru apelurile pentru persoanele cu dizabilități și pentru copii.

Doamna Roxana LAIU a concluzionat că toate autoritățile sunt conștiente în special acum, când au fost introduse ținte și jaloane și în PNNR referitoare la dezinstituționalizare, care se poate face doar având soluții alternative ca acestea, care sunt propuse prin programul operational regional sau alte soluții care trebuie avute în vedere din alte programe sau de la bugetul de stat.

Doamna Luiza RADU a menționat că autoritățile naționale sunt conștiente de acest aspect, acesta fiind unul dintre motivele pentru care AMPOR a prelungit și relansat a treia oară apelul dedicat grupului vulnerabil "copii". Se înțelege că este nevoie de un efort mai mare pentru beneficiari în pregătirea acestor proiecte și se dorește ca proiectele să fie finalizate.

Axa prioritară 9 – Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunităților locale, Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate

Doamna Luiza RADU a prezentat stadiul implementării axei prioritare 9, în cadrul căreia au fost semnate 55 de contracte de finanțare. Această axă se realizează în parteneriat cu POCU și a fost necesară selecția SDL-urilor. A existat un proces permanent de pregătire a proiectelor de tip CLLD. Procesul de contractare este în derulare.

Doamna Roxana LAIU a menționat că întârzierile pe care le-a suferit această axă precum și nivelul redus de contractare și de implementare, ar trebui să constituie o lecție care să fie reflectată în noua perioadă de programare, pentru că acțiuni similare sunt propuse și în noua perioadă, într-unul din programele naționale și ar fi foarte important să se învețe din această experiență cu Axa prioritară 9. A întrebat dacă există un demers în acest sens la nivelul autorităților de management referitor la lecțiile învățate și evaluarea proiectelor.

Doamna Luiza RADU a precizat că lecțiile învățate sunt cele prezentate anterior, fiind vorba despre un proces cronofag, deoarece este nevoie de timp pentru pregătirea acestor strategii la nivelul grupurilor de acțiune locală care sunt formate din actori publici și privați, iar până se ajunge la un nivel de maturitate al strategiei și la identificarea tipurilor de intervenții, procesul este destul de îndelungat. A existat finanțare acordată pentru acest proces de

animare a comunităților și de reflectare a dorințelor de la nivel comunitar în aceste strategii. Există bineînțeles un proces de negociere între părțile publice și private care participă la elaborarea acestor strategii pentru reflectarea tuturor doleanțelor, există acea limitare de alocare financiară și atunci intervine nevoia prioritizării intervențiilor care vor fi realizate. Tot procesul acesta de pregătire a strategiilor a consumat o bună parte din timpul ce ar fi trebuit alocat pregătirii directe a proiectelor/depunerii acestora, pentru că există o primă etapă, aceea de pregătire a strategiilor și o a doua etapă, de selectare a strategiilor pentru că nu toate strategiile care au fost pregătite au putut să fie selectate datorită alocării financiare și cea de-a treia etapă este cea în care GAL-urile lansează la nivelul lor apelurile de proiecte pentru depunerea fișelor de proiecte, iar cea de-a patra etapă este cea în care proiectele selectate în cadrul apelurilor lansate de GAL sunt elaborate de beneficiar și depuse pentru finanțare. Acesta este traseul care vizează finanțarea infrastructurii.

Pentru proiectele cu finanțare de tip FSE aplicațiile sunt într-o anumită măsură similare cu aplicațiile care se realizează în cadrul grupurilor de acțiune locală dar tot este un proces cronofag pentru tot ceea ce înseamnă acțiuni derulate între momentul la care începe să se lanseze, elaboreze strategia și momentul în care proiectul intră în sistem pentru a fi contractat și a genera cheltuieli.

Doamna Roxana LAIU a întrebat dacă există sugestii referitoare la cum ar putea fi îmbunătățit sau eficientizat acest parcurs pentru a elimina aceste întârzieri în perioada următoare.

Doamna Luiza Radu a precizat că modul de desfășurare a acestui mecanism este stabilit la nivelul regulamentelor.

Axa prioritară 10 - Îmbunătățirea infrastructurii educaționale

Doamna Luiza Radu a continuat cu prezentarea stadiului implementării axei prioritare 10: 648 de contracte de finanțare semnate, dintre care 16 sunt finalizate; 64% dintre contractele de finanțare aflate în implementare au proiect tehnic recepționat, iar 59% au contract de lucrări semnat. Sunt finanțate mai multe tipuri de intervenții dedicate tuturor nivelurilor educaționale, pentru care sunt aprobate supracontractări având în vedere interesul mare manifestat de beneficiari. Există de la începutul anului 2020 un memorandum de contractare a tuturor proiectelor depuse care respectă condițiile de eligibilitate și declarate eligibile în urma procesului de contractare și selecție. Diferența de contracte de lucrări care deocamdată nu sunt atribuite sau sunt în curs de atribuire, este determinată procesul de contractare care continuă și în prezent. Există interes în special din partea unităților administrative mici, comune, care doresc să beneficieze de finanțare prin POR astfel încât să poată oferi condiții decente de învățare copiilor din zonele respective.

Doamna Roxana LAIU a menționat că se observă interesul mare pe care l-a generat această axă, întrebând dacă, având în vedere că încă se mai contractează, se poate ajunge la o supracontractare și mai mare și dacă s-a ajuns la o înțelegere ca toate aceste contracte să fie acoperite de la bugetul de stat.

Doamna Luiza RADU a precizat că AMPOR înțelege că Comisia Europeană nu va rambursa mai mult față de alocarea stabilită în program și tot ce depășește această sumă la nivelul total al POR este asumat la nivelul bugetului de stat.

Axa prioritară 11 - Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară

Doamna Luiza Radu a continuat cu prezentarea stadiului implementării Axei prioritare 11 prin care se finanțează un proiect major care vizează înregistrarea în sistemul cadastral a 660 UAT-uri din 40 de județe.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că CE este conștientă de faptul că s-au realizat eforturi mari din partea AMPOR pentru implementarea acestui proiect major care este foarte important pentru România. CE va fi bucuroasă să aprobe modificarea acestui proiect major. Cu toate acestea există o serie de aspecte pentru care CE va organiza întâlniri tehnice în vederea clarificării. În cazul în care proiectul major nu va fi finalizat în cursul perioadei de implementare, CE dorește să știe dacă există fonduri disponibile de la bugetul de stat pentru asigurarea finalizării acestuia.

Doamna Luiza RADU a răspuns că ANCPI a declarat că acest proiect va fi finalizat până la 31 decembrie 2023.

Doamna Daciana CRASTIU a întrebat dacă acest aspect este menționat și într-un act legislativ.

Doamna Luiza RADU a precizat că proiectul major face parte din Programul național de cadastru și carte funciară, astfel că diferă sursa de finanțare, și că se realizează activități de cadastrare nu doar din fonduri europene, ci și din surse naționale. Prioritare sunt activitățile de implementare pentru că în cazul în care proiectele nu se finalizează există riscul recuperării finanțării atât de la beneficiar cât și de la România și atunci se dorește ca ținta de absorbție să nu fie afectată de aceste proiecte care nu se finalizează.

Axa prioritară 12 – Asistență tehnică

Doamna Luiza RADU a continuat cu prezentarea stadiului implementării Axei prioritare 12. Este atins nivelul total de contractare, plățile sunt în curs de realizare. Cel mai probabil începând cu următorul Comitet de Monitorizare vor fi vizibile noile măsuri de promovare a proiectelor finalizate.

Domnul Dan NICULA a întrebat ce se va întâmpla începând cu anul 2023 având în vedere că ADR-urile au contract doar până în 2022 și consideră că la următorul CMPOR ar trebui luată o decizie pentru a nu se intra în 2023 fără contracte/ o soluție la această problemă.

Doamna Luiza RADU a precizat că AMPOR are în vedere să identifice o soluție viabilă și pentru anul 2023 așa cum s-a întâmplat și până în prezent, dar dincolo de această perioadă, aspectele

care țin de închidere și de monitorizare vor trebui să fie asumate pentru asigurarea activității de monitorizare, a perioadei ex-post, din alte programe operaționale din perioada 2021-2027.

Axa prioritară 13 - Sprijinirea regenerării orașelor mici și mijlocii

Doamna Luiza RADU a continuat cu prezentarea stadiului implementării Axei prioritare 13, axă care a fost introdusă mai târziu în program (2018), fiind lansată în același an. Răspunsul din partea beneficiarilor a fost impresionant, deoarece au fost depuse proiecte care au acoperit de aproximativ 3,5 ori alocarea financiară disponibilă. Sunt semnate 227 de contracte de finanțare, 49% dintre contractele de finanțare aflate în implementare au proiect tehnic recepționat, iar 46% au contract de lucrări semnat, deși au fost contracte semnate târziu comparativ cu alte proiecte din cadrul programului.

Doamna Daciana CRASTIU a menționat că este de acord că această axă este una importantă pentru orașele mici și mijlocii, dar CE este nemulțumită de ritmul implementării acestei axe. În aceste condiții, a întrebat dacă AMPOR consideră că beneficiarii vor avea capacitatea de a recupera întârzierile și vor reuși să implementeze proiectele până din fonduri proprii până la sfârșitul perioadei de programare.

Doamna Luiza RADU a clarificat faptul că, în funcție de valoarea afectată a proiectelor, se va lua o decizie pentru această categorie de beneficiari, observându-se de-a lungul implementării proiectului că, în general, beneficiarii cu resurse financiare mai mici, sau cu capacitatea administrativă mai mică sunt mult mai determinați în a duce la bun sfârșit proiectele în perioada de implementare asumată. Tocmai cunoscând aceste riscuri post 2023, această competiție de la nivelul axei prioritare a ambiționat beneficiarii. Și aceste proiecte se confruntă cu același tip de probleme pe care le au și proiectele mai mari, creșteri ale prețurilor materialelor de construcții, sunt probleme în achiziții pentru că nu se prezintă contractori, dar se încearcă surmontarea lor tocmai pentru că acești beneficiari mai mici își dau seama de importanța acestor proiecte pentru colectivitatea pe care o gestionează și există un interes mare, dovadă fiind faptul că au fost generate cheltuieli rapid pentru proiectele contractate.

Axa prioritară 14 – Crearea infrastructurii spitalelor regionale de urgență

Doamna Luiza RADU a continuat cu prezentarea stadiului implementării Axei prioritare 14, dedicată spitalelor regionale. Sunt în vigoare 3 contracte de finanțare. În primă fază aferentă perioadei 2014-2020 se realizează pregătirea și poate demararea construcției, dar realizarea efectivă a construcției se va realiza în perioada 2021-2027.

Nu sunt întrebări din partea participanților.

Doamna Luiza RADU a prezentat stadiul implementării proiectelor din zona ITI Delta Dunării. Apelurile de proiecte au fost lansate cu întârziere, ceea ce a determinat întârzieri în procesul de contractare și implemenat, beneficiarii fiind însă conștienți că trebuie să recupereze aceste întârzieri. Problemele cu care se confruntă beneficiarii sunt în general aceleași ca și la celelalte zone.

Doamna Daciana CRASTIU a dorit să știe dacă, având în vedere apetitul actual enorm pentru ITI-uri, se pot trage niște învățăminte pentru perioada de programare 2021 – 2027, cum ar fi durata apelurilor, evaluare, alte aspecte care ar putea fi utile pentru implementarea proiectelor din zona ITI.

Doamna Luiza RADU a precizat că aspectul specific pentru zona ITI este capacitatea administrativă, nu pot să implementeze mai multe tipuri de proiecte în același timp, este un număr limitat de beneficiari care pot depune proiecte prin Programul Operațional Regional. De asemenea, este o zonă cu impact de mediu foarte mare și atunci sunt necesare foarte multe avize și verificări din partea organelor responsabile cu protecția mediului ceea ce determină întâzieri în procesul de pregătire a proiectelor. Proiectele trebuie să ia în considerare elemente de diminuare a efectelor asupra mediului și se tratează cu foarte multă atenție aceste aspecte, acesta fiind cel de al doilea aspect care determină întâzieri în depunerea proiectelor și pregătirea documentațiilor necesare și avizarea acestora în conformitate cu reglementările de mediu în vigoare și cu cerințele pe care entitățile respective le solicită de la beneficiar. O altă lecție învățată ar fi faptul că strategia ar trebui să fie deja elaborată când începe perioada de programare. După cum se cunoaște, strategia pentru ITI Delta Dunării a fost aprobată destul de târziu, după lansarea primelor apeluri de proiecte. Nu trebuie uitat faptul că în general un mecanism nou necesită o perioadă de pregătire și implicit, timp.

În continuare **doamna Luiza RADU** a prezentat un slide centralizat pentru strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, cu o imagine generală a axelor prioritare care au alocare dedicată pentru SUERD. Apelurile de proiecte au fost lansate separat de apelurile naționale.

Nu au fost întrebări din partea participanților.

Ulterior, **doamna Luiza RADU** a prezentat situația cheltuielilor certificate la nivelul POR în anul 2022 pe axe prioritare, precum și o evidență a procentului atins, mai precis cât anume din cheltuielile certificate reprezintă contribuția fiecărei axei prioritare. La acest moment gradul de absorbție al programului este de 54,86 %. O altă situație cuprinde distribuția la nivel regional a cheltuielilor certificate pentru instrumentele financiare, ITI Delta Dunării și SUERD.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a menționat că ar avea o sugestie pentru următorul CMPOR, spunând că nu ar dori să se adauge prea multe cifre, dar că, dacă ar exista informații referitoare la câte cereri de plată au fost procesate pentru fiecare prioritate de investiții, ar ajuta la înțelegerea situației și ar putea conduce la evitarea de întrebări suplimentare de clarificare. A mulțumit dnei. Luiza RADU pentru prezentare, iar pentru viitor ar dori să fie prezentate și informații despre plățile care sunt în curs de procesare sau intrate cumva în sistem, ceea ce ar putea conduce la minimizarea numărului de întrebări pe care CE le-ar adresa suplimentar.

Doamna Luiza Radu a menționat că s-a notat această sugestie și că va fi luată în considerare la viitoarele comitete de monitorizare POR. Activitatea următoare este de a lansa apelurile de proiecte pilot în cadrul axei prioritare 1, se va continua contractarea proiectelor care se află

în evaluare și precontractare și cu siguranță se va încerca grăbirea procesului de rambursare a cheltuielilor către beneficiari, tocmai pentru a asigura un cash-flow la nivelul acestora în condițiile actuale.

Domnul Profesor Universitar Nicolae OLARIU a dorit să afle dacă cele două apeluri care se vor lansa în aprilie sunt accesibile, pentru că a înțeles că este o lista de propuneri selectate deja. A întrebat dacă dumealor pot avea acces la aceste proiecte care au fost selectate și dacă proiectele sunt competitive.

Doamna Luiza RADU a precizat că proiectele nu sunt selectate, este vorba despre o listă de proiecte care au beneficiat de sprijin din partea Băncii Mondiale pentru RVP. Acest apel de proiecte este realizat numai pentru regiunile Nord-Est și Nord-Vest ca o continuare a inițiativei Lagging Behind Regions. Banca Mondială a selectat de la nivelul unităților de învățământ universitar din cele 2 regiuni, echipe de proiect pe care le-au ajutat să își rafineze ideile pe parte de cercetare. La acel moment au fost 20 de echipe de proiect preselectate, sprijinul a fost oferit pentru 10 echipe la nivelul fiecărei regiuni și rămâne de văzut în funcție de răspunsul acestor echipe, câte proiecte vor fi contractate și vor beneficia de finanțare în cadrul acestui proiect pilot. Cu siguranță, în momentul în care apelul de proiecte va fi lansat, lista acestor echipe selectate va fi anexă la apelul respectiv, lista de proiecte va fi publică. Referitor la Proof of Concept, acestea sunt proiecte cu apel deschis, dar nu vor fi competitive, va exista un nivel de selecție mai mare, un punctaj mai mare pentru evaluarea tehnică și financiară pentru a selecta cele mai bune proiecte, dar principiul avut în vedere va fi primul venit, primul servit și aceasta are în vedere faptul că este nevoie să fie demarată contractarea acestor proiecte cât mai repede, tocmai pentru ca beneficiarii să aibă timp să finalizeze diversele etape de cercetare dacă este cazul.

6. Prezentarea instrumentelor financiare implementate prin intermediul Programului Operațional Regional 2014 – 2020, axa prioritară 2 - Creșterea competitivității IMM-urilor (Equity Fund) și Axa Prioritară 15 - Inițiativa pentru IMM-uri

Doamna Camelia DRĂGOI, expert FEI (Fondul European de Investiții) a prezentat instrumentul financiar Equity Fund, implementat în cadrul Axei Prioritare 2, care beneficiază de o alocare de 55,8 milioane Eur. La resursele alocate prin program au fost adăugate resursele puse la dispoziție de BEI și FEI și de cei 2 intermediari financiari selectați în cadrul programului, ajungând la un capital total de peste 92 milioane Euro. Cei 2 intermediari financiari vor putea investi în noi companii până la nivelul anului 2023, după care vor mai putea doar completa investițiile în companiile deja selectate. Aceste investiții nu reprezintă ajutor de stat. Pana la acest moment, cei doi intermediari au realizat investiții în 9 companii.

Doamna Liliana RODEAN, expert FEI a prezentat situația implementării, în perioada 2021-2022, a instrumentului financiar Inițiativa pentru IMM-uri implementat prin Axa Prioritară 15 din POR. Programul beneficiază de o contribuție totală de 250 milioane Eur, la data de

31.12.2022 fiind realizate 4461 de tranzacții, în 3333 IMM-uri de către cei 9 intermediari financiari selectați.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a întrebat dacă pentru Equity Fund, pe lângă lista cu cele 9 companii susținute, sunt luate în calcul și alte companii pentru a fi finanțate și când s-ar putea întâmpla acest lucru, precum și cât din alocare va fi folosită. A precizat că a luat la cunoștință despre cele 9 companii susținute și de asemenea că s-a menționat că o parte din fonduri vor fi realocate către conturile ESCROW, dar acest aspect nu se vede sub formă de cheltuielă. Cea de-a doua întrebare se referă la existența unui plan de acțiune pentru aceste investiții după perioada de eligibilitate sau dacă este nevoie de un astfel de plan.

La întrebarea referitoare la numărul de companii în care se va investi, **doamna Camelia DRĂGOI** a precizat că intermediarii financiari realizează investițiile și că este vizat un portofoliu final de 12 companii, dar acest număr se va cunoaște la finalul anului viitor. Cu siguranță, va fi o nevoie de investiții ulterioare după 2023 pentru că fiecare fond va avea încă 4 - 5 ani de existență. Deci va fi nevoie nu doar să ajute companiile să crească, ci și să maximizeze profiturile pentru că altfel se pierde participarea și cota din profit.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a întrebat dacă afirmația referitoare la faptul că este nevoie de aceste companii în plus, înseamnă că se folosește toată alocarea din program, mai precis dacă există vreo șansă de a fi folosită toată alocarea și dacă nu, până la finalul lui 2023 sau înainte, ar trebui să fie comunicat către CE ce sumă este avută în vedere pentru alte investiții.

Doamna Camelia DRĂGOI a precizat că se intenționează să se folosească toată alocarea și investițiile în fonduri, dar informații despre cât s-a cheltuit și pentru ce investiții vor fi disponibile numai la finalul anului viitor. După cum se cunoaște, comisioanele pentru performanță variază, au fost refăcute calculele, dar acest aspect nu poate fi influențat de nicio acțiune din partea FEI, la finalul perioadei de eligibilitate se va putea ști exact cât din comisionul de management a fost cheltuit. În ceea ce privește investițiile, consideră că toate alocarea va fi cheltuită înainte de 2023.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a adus o clarificare importantă, și anume că, în accepțiunea CE, cheltuiela înseamnă investiția în beneficiari, nu suma transferată în fonduri.

Doamna Camelia DRĂGOI a menționat că ne aflăm la a doua perioadă de programare, deci se cunosc aceste aspecte și se așteaptă să fie cheltuită alocarea completă.

Domnul Sorin Maxim a întrebat dacă dobânda medie menționată de 4,6 este o dobândă atractivă, în condițiile în care ROBOR în România era în noiembrie 2 sau chiar sub 2 la care se putea adăuga o dobândă între 1,7 și 2. Practic, dobânda din piață era mai avantajoasă față de ceea ce a fost prezentat, în sensul că este posibil ca banii dați ca subvenții să fi încurajat creșterea dobânzii pentru beneficiari.

O altă întrebare s-a referit la domeniile care se finanțează, cel puțin în regiunea Vest în proporție de 55 % se finanțează comerțul cu ridicata, asta în condițiile în care în România comerțul este gestionat în mare parte de multinaționale și astfel se finanțează un capital de

lucru la aceste companii printr-o subvenție europeană. Tot în legătură cu domeniile vizate, a întrebat dacă există o regulă deoarece nu a fost prezentat nici un exemplu din domeniul tehnologiei sau industriei, ci doar un lanț de restaurante care, consideră dumnealui, nu este relevant pentru o astfel de finanțare. A mai întrebat cum este capitalizată această finanțare în valoare adăugată pentru economia României, unde se vede investiția pe termen lung, unde este industrializarea, productivitatea, cum se măsoară succesul în afară de faptul că într-adevăr fondul își rambursează banii și are o dobândă consistentă, care parte se duce la bănci și care parte se duce la fond.

Doamna Liliana RODEAN a menționat referitor la rata dobânzii: după cum reiese din prezentări, rata medie a dobânzii în acest instrument financiar este sub rata medie a BNR pe piață, deci nu se poate concluziona că dobânda aplicată în acest program este mai mică decât dobânda aplicată de bănci pentru că trebuie să facă transferul de beneficiu, ceea ce presupune o reducere a ratei dobânzii care este variabilă în funcție de mai mulți factori, cum ar fi gradul de risc și alți factori luați în considerare la acest calcul.

Domnul Sorin MAXIM a solicitat să se calculeze împreună, Robor-ul calculat a fost 1,75 o rată medie la bancă era la lei între 1,8 și 2,2, depinde de valoarea creditului, oricum mai puțin decât 4,6.

Doamna Liliana RODEAN a precizat că informația pe care o deține, publicată pe site-ul BNR este o rată medie de 5,25 în ultimul trimestru al anului 2021 și această rată de 5.25 ia în considerare Robor + ratele aplicate de bănci pe piață.

Domnul Sorin MAXIM a precizat că faptul că cheltuielile de capital de lucru sunt mai mari, dar după tipul de investiții, ar trebui să fie mai mic.

Doamna Liliana Rodean a menționat că alocarea indicativă a capitalului de lucru a portofoliului are la bază cererea din piață. A doua întrebare se referă la domeniul finanțat – comerțul, răspunzând că piața arată că cererea preponderentă este din acest domeniu. A reamintit că prin acest instrument sunt finanțate exclusiv IMM-uri, deci ce s-a menționat despre multinaționale/companii mari, nu se confirm, în sensul că nu se încadrează în categoria de IMM-uri.

Domnul Sorin MAXIM a solicitat să se dea exemple de companii care au finanțat IMM-uri în comerț.

Doamna Liliana RODEAN a precizat că nu are la îndemână portofoliul cu toate companiile finanțate, dar poate prezenta ulterior aceste informații, și a reluat precizarea că sunt finanțate doar IMM-uri. De asemenea, în urma documentării, a observat că pe piață, sectorul comerțului este finanțat nu doar în cadrul acestui program, ci și în cadrul altor programe care se derulează pe piață în momentul de față și care au finanțări preponderente către acest sector, ceea ce înseamnă că aceasta este cererea de piață.

Domnul Sorin MAXIM a întrebat cum se capitalizează valoarea adăugată pentru cele care vin din comerț și cum calculează că există un beneficiu.

Doamna Liliana RODEAN a menționat că toate companiile contribuie pe piața unei țări și aceste companii din comerț trebuie să se dezvolte și să se extindă, generează probabil locuri de muncă, conservă acele locuri de muncă în aceste condiții de criză și este important să fie finanțate orice tip de companii care au nevoie de finanțare la nivel național. Există mult loc de extindere în această parte, dar toate companiile care au nevoie de finanțare ar trebui finanțate. Nu putem să exclude o companie de la finanțare din cauza faptului că operează în comerț. Este posibil chiar să se piardă și locuri de muncă dacă respectiv companie se închide.

Domnul Sorin MAXIM a fost de acord cu explicația, dar o altă cheie a acestei ipoteze este aceea că sunt orașe în România, orașe mici și mijlocii care aproape nu au nici un fel de industrie, au doar comerț, persoane care lucrează la stat și pensionari. A întrebat dacă prin finanțarea comerțului se consideră că se produce dezvoltare.

Doamna Liliana RODEAN a menționat că nu poate spune că se finanțează acele companii în orașul respectiv, este o presupunere, însă acest program este astfel conceput. Nu poate să controleze și să dezvolte economia țării noastre, este o decizie națională sau locală de a stimula investițiile și alte industrii care aduc mai multă valoare adăugată economiei .

Domnul Sorin MAXIM a apreciat prezentarea FEI, care a avut foarte multe date și a apreciat că i s-a răspuns la întrebări. Totuși, trebuie să finanțeze și să susțină acolo unde este o nevoie, dacă comerțul este o nevoie, faptul că este subvenționat nu este cea mai bună soluție. Trebuie un efort mai mare fie prin promovare, fie prin instrumentele finanțate, fie prin educația oferită antreprenorilor pentru a putea ajunge la ei. Cel mai ușor este primul venit primul servit, dar dezvoltarea strategică nu se face pe baza de solicitare.

Doamna Luiza Radu a subliniat că instrumentul acesta integrat pentru IMM-uri a fost creat într-o perioadă de criză în 2018, când volatilitatea pe piață era destul de mare. Obiectivul lui a fost să finanțeze cam tot ceea ce există în piață fără o concentrare în anumite sectoare a granturilor care se acordă. Perioada de implementare pentru acest instrument se apropie de final, există o cerere mare de finanțare a IMM-urilor. Au fost multe discuții în Comitetul Investitorilor privind finanțarea comerțului și față de prezentările inițiale nr. IMM-urilor a scăzut și au început să crească celelalte tipuri de investiții. Ca urmare a discuțiilor avute, dincolo de contractele în vigoare cu băncile, se fac demersuri pentru diminuarea acestor ponderi în portofolii. Referitor la companiile mari în relația cu FEI, AMPOR primește lista companiilor care sunt finanțate și nu există cazuri de companii mari finanțate. Există un singur caz în care compania a fost IMM, întreprindere mijlocie și ulterior, datorită finanțării primite, a trecut într-o altă categorie, de întreprindere mare. Există în RAI un capitol dedicat pentru instrumente financiare.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a mulțumit pentru discuții, a apreciat că sunt foarte interesante pentru că s-au primit date foarte transparente venind dinspre beneficiari, dinspre autoritățile de management. A precizat că acest instrument a fost conceput pentru a fi deschis pentru toată lumea, iar acum va veni momentul evaluării direcției și impactului acestor fonduri. A menționat că există motive pentru care se poate considera că este util, dar poate ar fi fost mai util dacă era mai specific. Acum este momentul pentru concluzii, cum se va construi următoarea generație de instrumente financiare ca să nu sufere de aceleași probleme sau să

fie mai restrictive. CE poate să ofere ajutor suplimentar în acest sens, acest tip de discuție fiind nevoie să fie purtată la fiecare prioritate de investiție..

În continuare au fost prezentate imagini de la proiecte implementate prin Programul Operațional Regional. Astfel, domnul Bogdan Alexandru Costea, Directorul Teatrului Clasic Ioan Slavici din Arad a prezentat o descriere a modului în care reabilitarea clădirii teatrului clasic a schimbat major ansamblul arhitectural Arad, menționând că au fost organizate 3 festivaluri, apoi pe platoul din fața teatrului au fost organizate evenimente outdoor, fie că au fost spectacole, fie exerciții de atragere pentru publicul trecător și turiști, estimând 2000 - 3000 vizitatori în decursul unei săptămâni, excluzând din această apreciere numerică participanții la teatru, spectatorii care sunt între 250 și 500 pe săptămână.

Doamna Luiza Radu a prezentat imagini și informații de la următoarele proiecte:

- **Dezvoltare turistică în Stațiunea Saturn, beneficiar UAT Mangalia.** Prin proiect au fost extinse mai multe străzi din stațiune, au fost realizate alveole pentru autobuze, în afara carosabilului și au fost amenajate două sensuri giratorii pentru a nu se mai forma blocaje în trafic. Au fost realizate piste pentru bicicliști și două stații, cu câte 10 biciclete, alimentate cu energie solară. A fost realizat un sistem de iluminat modern, wireless, cu corpuri de tip LED, care pot fi controlate de la distanță.

- **Valorificarea durabilă a monumentului istoric Casei "Dianu" din Craiova, județul Dolj.** Casa Dianu", a fost restaurată în cadrul Programului Operațional Regional 2014 - 2020, iar din această primăvara, va deveni sediul Muzeului Cărții și Exilului Românesc. Lucrările de restaurare au păstrat detaliile originale de arhitectură, 97 % dintre elementele de tâmplărie fiind restaurate și recondiționate. Vizitatorii vor avea acces la cărți, materiale-audio-video, reviste și ziare, scrisori și manuscrise, elemente de artă, grupate în 25 de colecții și fonduri de carte și înscrisuri donate de către personalități culturale.

- **Extindere hotel pe structură independentă, Municipiul Sebeș, Județul Alba.** Prin proiect s-a extins unitatea de cazare cu un nou corp de clădire, dotat cu 33 de camere, cu o capacitate de 70 de locuri de cazare, și o sală de conferințe de 105 locuri. Numărul de turiști aferent primului an de funcționare a fost de 18.000 persoane, ceea ce a dus o creștere a încasărilor hotelului cu 30%.

- **Restaurarea, conservarea și punerea în valoare a monumentului istoric „Așezămintele Brâncovenești Biserica Domnița Bălașa”.** Proiectul a avut ca obiectiv restaurarea Bisericii „Înălțarea Domnului” - Domnița Bălașa, precum și promovarea și valorificarea potențialului turistic și cultural al acestui monument istoric. Proiectul prevede și digitizarea, proces care presupune scanarea 3D a lăcașului de cult și a incintei, iar rezultatele vor fi integrate într-un site web. Astfel, Biserica Domnița Bălașa va fi accesibilă și în mediul virtual.

- **Creșterea Eficienței energetice a Liceului Teoretic Negrești-Oaş din județul Satu Mare.** Liceul din Negrești-Oaş a devenit, în urma finalizării acestui proiect, cea mai modernă școală din județul Satu Mare, o instituție de referință pentru condițiile pe care le oferă elevilor și

dascărilor. Reabilitarea clădirii a dus la reducerea nivelului de emisii de gaze cu efect de seră cu cel puțin 68% și la reducerea, cu 72%, a consumului anual de energie finală.

- **Promovarea valorilor culturale prin restaurarea și conservarea punctului muzeal Casa Panaghia Babadag.** „Casa Panaghia” și-a deschis din nou porțile pentru vizitatori, în urma finalizării lucrărilor de restaurare și conservare. Casa Panaghia găzduiește Muzeul de Artă Orientală care cuprinde numeroase exponate reprezentative pentru cultura și tradițiile turcilor și tătarilor din Dobrogea.

- **Restaurarea, consolidarea și integrarea turistică a Catedralei Vechi Romano-Catolice Adormirea Maicii Domnului-Iasi.** Catedrala Veche Romano-Catolică „Adormirea Maicii Domnului” din Iași a fost redeschisă publicului, după 4 ani în care au fost realizate lucrări de consolidare și restaurare. Lucrările realizate au presupus restructurarea totală a clădirii, prin consolidarea temeliei și a zidurilor, restaurarea, în întregime, a picturii murale, a icoanelor din catedrală, restaurarea tuturor obiectelor de cult și de arhitectură.

- **Extinderea capacității avansate de producție la SC ERGIO-PROD SRL, Loc. Comănești, jud. Bacău,** prin construire hală utilată cu echipamente tehnologice. În cadrul proiectului a fost realizată o nouă hală de producție, dotată cu aparatură modernă pentru fabricarea de panouri pe structură din lemn tip framing pentru locuințe modulare. Investiția a dus la o creștere a capacității de producție a firmei cu 200% și la o mai bună eficientizare a materiei prime folosite, reducând deșeurile produse. În primul an de implementare, 2020, cifra de afaceri a cunoscut o creștere de 50%, în timp ce al doilea an, 2021, a generat o creștere de 130% față de anul precedent.

- **Conservarea, restaurarea și valorificarea durabilă a Ansamblului Palatului Principilor din Alba Iulia – Centru Expozițional Corp Principal E.** Proiectul a scos în evidență vestigiile din perioada Principatului (perioada în care Alba Iulia a fost capitala Transilvaniei). Au fost conservate componente artistice din epoci diferite: romană, medievală, renașcentistă, barocă și rococo. Restaurarea și punerea în valoare a acestui obiectiv permite includerea a Palatului Principilor în circuitul turistic.

- **Consolidarea, restaurarea și conservarea Bisericii Dragomirna Mică și a fațadelor exterioare ale Bisericii „Pogorârea Sfântului Duh” - Mănăstirea Dragomirna, județul Suceava - Obiect 1 - Biserica „Pogorârea Sfântului Duh”.** Proiectul a presupus lucrări ample de consolidare, de restaurare și de conservare. Întreaga amenajare peisagistică a fost regândită. Au fost montate instalații de paratrăsnet și alarme de incendiu.

- **Restaurarea, reabilitarea, conservarea și amenajarea unui spațiu expozițional în cadrul monumentului Crucea comemorativă a eroilor români din Primul Război Mondial (Monumentul eroilor “Crucea Caraiman” / Monumentul Eroilor (Crucea) de pe Vârful Caraiman.** Pe lângă lucrările de restaurare, reabilitarea și conservarea, în cadrul proiectului a fost amenajat și un spațiu expozițional cu momente istorice importante și fotografii de arhivă.

- **Înființare Parc Nou în Orașul Topoloveni.** Un deal plin de buruieni a fost transformat într-un loc atractiv pentru locuitorii orașului Topoloveni cu locuri de joacă, alei de promenadă, locuri de odihnă cu bănci și foșoare, zone de recreere și agrement, zonă de belvedere și una

de picnic, puncte de observare. Majoritatea echipamentelor utilizate pentru acest parc sunt eficiente din punct de vedere energetic, iar pentru finisaje și pentru mobilierul urban au fost utilizate materiale reciclabile. Consumatoarele de energie sunt încadrate în clasa A de consum energetic, sistemul de iluminat este cu LED-uri, iar stâlpii de iluminat au panouri fotovoltaice .

- **Achiziționare mijloace de transport nepoluante.** Prin acest proiect au fost achiziționate 8 tramvaie nepoluante. Proiectul face parte dintr-o strategie de îmbunătățire a mobilității călătorilor bazată pe vehicule nepoluante care include alte două proiecte finanțate tot prin Regio și care vizează modernizarea liniilor de tramvai și a părții carosabile pe mai multe străzi din Galați.

- **Linia verde de transport public a Municipiului Sibiu.** Prin acest proiect a fost realizată o linie de transport public, în centrul istoric, traseu pe care circulă microbuze echipate cu motoare electrice, cu o autonomie de 160 km. Microbuzele sunt dotate cu computer de bord, climatizare, ecrane de informare în interior, camere video la interior și exterior și WiFi gratuit.

- **Amplasare firmă, igienizare și dotare spații de învățământ. Beneficiar: Universitatea de Medicină și Farmacie din Craiova.** În cadrul acestui proiect, a fost amenajat un Centru pilot de simulare aplicată în medicină pentru chirurgie, medicină de urgență, cardiologie, medicină internă, obstetrică-ginecologie, ATI, farmacologie, nursing și medicină dentară. Au fost astfel înființate săli de simulare: sala de disecție virtuală umană micro și macroscopică, sala pentru nursing și tehnici medicale de bază, sala de simulare pentru asistență de urgență și acordarea primului ajutor calificat, dar și pentru scenarii complexe în UPU, sala de simulare în obstetrică-ginecologie etc.

- **Reabilitare termică și utilizare energie regenerabilă – clădire Spitalul Orășenesc Hațeg“.** Proiectul a cuprins lucrări pentru izolarea termică a fațadei, înlocuirea tâmplariei exterioare, modernizarea instalațiilor termice, sanitare și electrice, precum și modernizarea instalațiilor de iluminat. De asemenea, au fost montate pe acoperișul spitalului 200 de panouri fotovoltaice, 40 de panouri termice solare și au fost realizate sisteme de producere a energiei electrice și termice, din surse regenerabile.

- **Dezvoltarea patrimoniului cultural prin restaurarea monumentului istoric Poșta Veche din municipiul Călărași.** Aflată pe lista monumentelor istorice, Poșta Veche a fost reintrodusă în circuitul turistic, în urma lucrărilor de consolidare și de restaurare a clădirii. În cadrul proiectului au fost organizate mai multe ateliere : un atelier de tradiții locale, ateliere de pictură/gravură hârtie/tipografie, un atelier foto-video.

- **Creșterea competitivității societății INNO Robotics S.R.L.** Proiectul a urmărit completarea și diversificarea capacității de producție de celule automatizate. Fabrica a fost dotată cu echipamente noi, specifice activității de fabricare a celulelor robotizate, ceea ce a dus la creșterea competitivității economice a companiei.

- **Consolidare si refuncționalizare Palat Braunstein.** Proiectul a vizat reabilitarea, restaurarea, consolidarea, refuncționalizarea și promovarea Palatului Braunstein. Un alt obiectiv este creșterea numărului de vizitatori, anual, de la 18.000 la 20.000.

A urmat un film cu beneficiari POR 2014-2020, respectiv prezentarea unui proiect de reciclare a deșeurilor din plastic și cauciuc obținând un ulei primar tratat într-o altă instalație pentru a fi adus la parametrii necesari pentru reciclarea deșeurilor. Prin proiect s-au achiziționat echipamente de producție.

Un alt film a prezentat un proiect implementat prin ITI Delta Dunarii, având ca obiect modernizarea unui service auto prin achiziționarea de echipamente, bancuri de scule, care să acopere toată gama de servicii pe care le poate oferi un service auto pentru clienții săi.

7. Informare privind activitatea de evaluare a impactului POR 2014 – 2020

Doamna Luiza RADU a menționat că, la acest moment, pe Programul Operațional Regional nu sunt studii de evaluare finalizate, fiind în proces de pregătire lansare evaluări, cea de a doua etapă a evaluărilor pentru toate axele fiind estimată în iulie 2022-2023. Studiile de evaluare pe fiecare dintre axele prioritare, vor fi prezentate Comitetului de Monitorizare și vor fi transmise și Comisiei Europene și vor fi și publice. Obiectivele avute în vedere în evaluare sunt eficiență, impact și sustenabilitatea intervențiilor și identificarea aspectelor care au determinat întârzieri în implementarea axelor prioritare la nivelul programului.

Doamna Daciana CRASTIU a apreciat că selecția de proiecte prezentate a fost foarte interesantă și și-a exprimat satisfacția de a vedea că există un impact real la nivel local și regional, proiectul cu parcul din Mangalia ar fi un exemplu pentru a face un brainstorming pentru proiectele Bauhaus și a invitat autoritățile locale să continue această inițiativă. Totodată a dorit să știe dacă muzeele și bisericile finanțate vor fi incluse în circuitul turistic.

Doamna Luiza RADU a menționat că toate proiectele de patrimoniu sunt incluse în circuitul turistic, aceasta fiind condiție esențială, nu s-au finanțat proiecte sau părți ale proiectelor care să nu fie incluse în circuitul turistic, tot ce se realizează ca și finanțare prin POR este finanțare deschisă publicului și vizitatorilor. Numărul de vizitatori este unul dintre indicatorii avuți în vedere la patrimoniul cultural și proiectele de patrimoniu includ aceste componente de digitalizare pentru a putea să fie văzute și vizitate și prin alte mijloace, nu neapărat în mod fizic.

De asemenea, a menționat că următorul comitet de monitorizare va avea loc în a doua jumătate a anului 2022 în regiunea Vest în format fizic. Fiecare din cele 7500 de contracte de finanțare reprezintă o alternativă de promovat. Pentru a vedea impactul, în perioada următoare vor fi derulate campaniile de promovare a proiectelor finanțate prin POR.

Domnul Kasprzyk KRZYSZTOF a mulțumit, în numele Comisiei Europene, pentru organizarea Comitetului de Monitorizare și a sugerat că poate în viitor, se va avea în vedere o proporție diferită între prezentarea cifrelor și a rezultatelor. De asemenea, a mulțumit pentru exemplele de proiecte interesante prezentate. La un nivel operațional, s-au aprobat modificările de program, arătând că CE va conlucra pentru ca modificările privind spitalele regionale de urgență să fie coerente. În al doilea rând, într-un viitor relativ apropiat, vor fi

necesare discuții mai aprofundate, pe baza unei evaluări, în privința zonelor unde ar trebui realocate fondurile, menționând că CE este deschisă la astfel de discuții, dar că informațiile trebuie transmise din timp, întrucât analiza lor nu este un proces automat. În al treilea rând, s-a reiterat rugămintea ca RO să nu se aștepte la prelungirea perioadei de eligibilitate, întrucât trebuie să se plece de la premiza că acest lucru nu se va întâmpla. Un comentariu asupra proiectelor prezentate ar fi că ele arată foarte frumos, mai ales cele din zona patromoniului cultural, dar așa cum s-a menționat și de către dna. Daciana (CRASTIU), ele contează atâta vreme cât aduc o schimbare în viața comunității, și nu doar conservă un vestigiu istoric. În cazul unor proiecte prezentate, acest lucru a fost explicit, în alte cazuri, implicit. Reprezentantul CE a mulțumit și a exprimat disponibilitatea, la nivelul CE, de acordare a oricărui ajutor necesar.

Doamna Luiza RADU a menționat că în spatele acestor rezultate se află munca depusă în ritm susținut și că, la acest moment, premisele de implementare pentru acest an sunt încurajatoare. În ceea ce privește sprijinul pentru refugiații din Ucraina, chiar dacă nu vor fi alocate fonduri din program pentru măsuri destinate refugiaților, la nivel tehnic deja anumite tipuri de investiții au acordul de a fi utilizate și de către persoanele din Ucraina, în acest context politic și social din păcate nefavorabil.

Doamna Luiza RADU a încheiat lucrările Comitetului de Monitorizare și a mulțumit participanților pentru toate punctele de discuție ridicate sperând că a răspuns tuturor întrebărilor.

CSEKE Attila

Ministrul dezvoltării, lucrărilor publice și administrației

Președintele Comitetului de Monitorizare al Programului Operațional Regional 2014-2020